ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Година XIX — Број 309 — Субота, 30 новембар 1957

СТРИЦ МРГУД у гостима код МИКИЈА

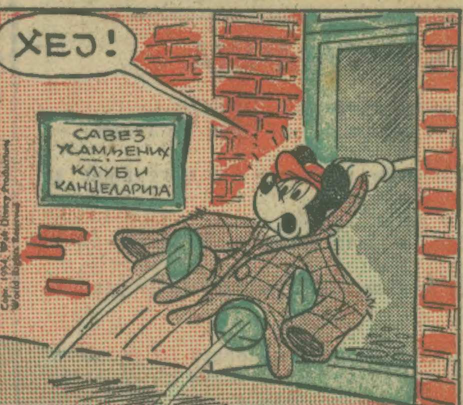

А. Т.

У овом броју:

Како факири обмањују свет

И данас, као и пре више хиљада година, факири обмањују лаковеран свет, буде „мртве“ из гробова, тврде да свако људско биће могу да подвргну својој вољи и да гледају кроз непровирну материју, као и да умру и васкрсну по сопственој вољи. Постоје и савременији облици ових превара, као што је читање мисли, погађање прошлости и претсказивање будућности, којима наседају и многи образовани људи. Ево шта о томе каже индиски научник Рекс Рохини Мохан Чатерје:

— Све је то апсолутна подвала. Приче о чудима индуских факира највише изненађује нас саме, Индусе. Шта све путници разних народности нису написали о нашој земљи и о моћи факира! Наши факири су уствари обични људи, убоги ђаволи који једва зарађују за живот разним жонглерајима и јевтиним подвалама.

★

А ево шта се о речи „факир“ може прочитати у енциклопедијама: „Факир (арапски: сиромах), име које се у Индији даје просјацима, аскетима разних секта који покушавају да се „посвете“ контемплацијом и умирањем под дејством сопствене воље“.

Факири су потпуно иста створења као и остали људи. Појаве које они покушавају да прикажу као натприродне уствари су сасвим обичне (лежање на ексерима, каталепсија, пробијање појединих делова тела металним иглама), или је, пак, у питању подвала (живот под земљом неколико недеља или месеци, заустављање срчаног рада). Треба разликовати појаве које се тешко могу објаснити, јер још постоје неиспитане области људског бића, али које су физички нормалне, од потпуно немогућних, као што је ходање по води и васкрсавање умрлих.

Свако може да постигне каталепсију, стање укрућености тела. Довољно је вежбати се извесно време, а потом укрутити све мишиће тела и лећи на две отпорне тачке, испод темена и испод пета. Тело ће остати право као даска, у потпуној равнотежи. С мало више вежбе може се издржати чак и терет још једне особе на трбушним мишићима.

★

Сличан је случај и с великим каменом који факир ломи тешким чекићем на стомаку медијума у каталептичком стању. И то је сасвим природна појава, слична оној кад се штап положи на ивице две чаше и лаким ударом сломи, док чаше остају читаве. На исти начин може се, сасвим безболно, разбити камен на длану. Бол се не осети, јер мишићи длана и стомака у потпуности апсорбују ударац.

Лежање на ексерима, а да притом не дође до крварења нити осећаја бола, може се још лакше објаснити. Ако има 200 ексера, тежина тела се распореди тако да на сваки ексер дође по 350 грама. Ако неко стане факиру на трбух, онда та тежина износи 700 до 800 грама.

Пробадање образа и врата иглама или веома оштрим и шиљатим ножевима објашњава се тиме што у оба случаја зашиљени предмети пролазе кроз свега неколико милиметара коже која садржи врло мали број крвних судова. Многи аматери су извели ову вештину а а нису осетили јачи бол него од обичне инјекције.

Најчешћа подвала факира састоји се у „сахрањивању“ живих људи. Овде могу постојати два начина. У Индији сахрањени тобоже остаје под земљом три до шест месеци, а „сахрана“ се врши на тај начин што се ковчег с непричвршћеним дном поставља изнад подрума неке куће. Чим падне ноћ, факир излази из ковчега, прође кроз подрум и настави да лута по Индији, бавећи се истим послом. Сва његова „вештина“ састоји се у томе да поново легне у ковчег — у који сада улази из супротног правца: кроз подрум — уочи дана кад је лаковерним гледаоцима обећао да ће „васкрснути“. У Европи сахрањивање траје свега неколико часова. У овом случају реч је о простој рачуници, која се састоји у одређивању колико има ваздуха у ковчегу и колико ће он трајати. Затим факир мирно леже у ковчег и дише све док резерве ваздуха не буду при крају. То је, уосталом, тренутак кад почиње откопавање и кад га његови помоћници ваде живог и здравог, на опште дивљење лаковерног света.

★

„Преношење мисли“ је факирски трик који захтева сарадњу два врло увежбана партнера. Они између себе унапред установе неприметне детаље и изванредно прецизне шифре, помоћу којих сигнализирају један другом мисли. То је, уствари њихов посебан језик који није приступачан гледаоцима. Сличан је случај и са читањем мисли.

Заустављање срца није ништа друго него заустављање пулса, мада је и ово само трик. Чак и чувени факир као што је био Тахра Бей није успео да докаже пред лекарском комисијом да је у стању да заустави рад свога срца. Подвала се састоји у томе што се једна кугла од каучука или било какав тампон ставља под пазухо и у жељеном тренутку неприметно стегне. Ово свакоме може поћи за руком из првог покушаја.

Један од најнеобичнијих сеанси факиризма одржана је прошле године у Паризу. Егзотично обучени факир проналазио је пред пуном двораном сваки изгубљени или сакривени предмет, па чак и ствар коју било ко из публике замисли. Погађао је сваку карту коју неки гледалац извуче из шпила, или је карту проналазио одмах на месту где је неко постави. Читао је из савијених папирића спуштених у три чаше имена славних људи или разних предмета, која су својом руком написали баш они гледаоци који су највише сумњали у његову моћ. Затим је једна жена на табли кредом написала реч коју је насумце нашла у великом „Ларусу“. С дебелим завојем преко очију, факир је пришао жени, ставио јој руку на главу, а затим на другој страни таблице кредом написао ту реч, словима истоветног облика као што су била она која је жена исписала. Наравно, дивљењу није било краја.

Утолико је веће било разочарање публике кад је из уста факира сазнала да он није нико други него др Дотел, највећи непријатељ шарлатанства, факиризма и „натприродних чуда“ којима наседају лаковерни људи. Све је било изведено с највећом вештином и личило је на чудо, па ипак — све је било подвала.

★

Случај Мирина Даја, „човека кога ништа не може повредити“, дуго је задавао муке научницима и снабдевао „доказима“ поборнике натчовечанског и натприродног факиризма. Овај необични Холанђанин, аскет и мистик, у више махова је пред најистакнутијим светским научницима пробадао горњи део грудног коша мачем, чији се шиљак појављивао на другој страни. То су били највероватнији експерименти факиризма који су икад забележени. Професори универзитета из разних земаља долазили су да се лично увере, а радиографски снимци служили су као доказ да нема никакве подвале. „Неповредиви човек“ победнички је прошао кроз све контроле. Причало се да је његово срце пробушено на стотину места.

Слава и вера у сопствену моћ опили су до те мере Мирина Даја да је и сам почео веровати да је бесмртан. Окупио је око себе ученике, који су у њега веровали као у бога, и основао нову религију. Многи закони природе изгледали су угрожени. Затим је све поново дошло на своје место, јер је једног дана „бог“ умро. Умро је сасвим природно, јер је прогутао сувише дугачку иглу, која му је пробушила црева.

Обдукцијом леша утврђено је да су Дајова плућа заиста била пробијена више десетина пута, али да му је срце остало нетакнуто. Одмах се почело са сличним експериментима на животињама. Шиљатим предметима пробадани су бубрези, плућа, јетра и други органи паса, мачака и оваца, али ниједна од животиња није угинула, нити је озбиљније оболела. Тако је медицина открила моћ самоодбране органа, што је знатно унапредило савремену науку о зарашћивању рана. Сад је свима било јасно да Мирин Дај није био натчовек и научници су одахнули. Уствари, он је био човек као и сви други, само што је, из рачуна или из фанатизма, чинио оно што ниједан нормалан човек никад не би урадио из страха да неразумно не изгуби живот или не претрпи тежа органска оштећења.

★

Један од најпознатијих факирских трикова, који се увек наводи кад се поведе разговор о њиховим натприродним подвизима, јесте „чудо са ужетом“. Баци се уже увис и тако остане, лебдећи у ваздуху; мада није ни закачено, ни везано. Затим се појављује дете-факир, које почне да се пење уз уже. Кад дође до врха, одједном нестане. Многи тврде да ово „чудо“ може да се одигра само у Индији, а они озбиљнији објашњавају га колективном хипнозом гледалаца. Уствари, то чудо никад нико није видео. Недавно је лист „Тајмс оф Индија“, чије је уредништво желело да најзад престану приче о чуду са ужетом, понудило 10.000 рупија (око милион динара) сваком оном ко изведе овакву ствар. Наравно, нико се није јавио.

Дуго се и хипнотизму придавала натприродна моћ, а хипнотизери су сматрани људима јачим од осталих, који су у стању да наметну своју вољу другима. Данас је хипноза добила своје право место и савремена наука оспорила је било какву магнетску и опсенарску моћ која се крије у очима хипнотизера и помоћу које он примора жртву да чини оно што јој нареди. Француски психијатар др Берийон тврди да чак и тешки хистерични болесници и неуропати које је годинама посматрао у санаторијуму за нервне болести у Паризу нису могли бити хипнотисани ни успавани кад они сами то нису желели. Ако се жели успех, између хипнотизера и хипнотисаног увек је потребна сагласност о тренутку, начину и сврси хипнозе. По речима једног другог стручњака, др Брајда, код хипнозе је пре у питању аутосугестија хипнотисаног који се успављује или чини ствари које би и у будном стању био способан да чини, него о власти хипнотизера над њим.

Старе кинеске приче

Кинеска књижевност обилује кратким причама и баснама. Многе од њих настале су веома давно, али су одолеле вековима због мудрости и здравог хумора у њима, који су увек вечни. Три приче које доносимо настале су у раздобљу од трећег до првог века пре наше ере.

ГОЛУБ И МАЧКА

Једног дана један голуб срете једну мачку.

— Изгледаш нешто ужурбана, — рече јој голуб. — Куда ћеш?

— Селим се, — одговори мачка. — Не могу више да живим у овим западним областима.

— А због чега то? — запита голуб.

— Људи ме не воле, — рече мачка. — Не свиђа им се начин на који певам.

— Мени се чини да сеобом нећеш решити своју невољу, — на то ће голуб.

— А зашто не?

— Па то је јасно к'о бели дан, — одврати јој голуб. — Ако не можеш да промениш свој глас, залуд ти је сеоба. Људи из источних области такође неће волети да слушају твоју песму.

УЗАЛУДНО ЧЕКАЊЕ

Давно некад био је један сељак који је имао готово два читава рала земље, тако да је живео сасвим добро. Једног дана, кад је ишао на њиву да оре, угледа он једног зеца који је толико брзо трчао да је ударио у једно дрво и пао мртав.

— Па ово је дивно, — помисли сељак. — До зечева могу да дођем без икаквог рада. Какав лак начин да се заради за живот!

И он остави своје рало и мотику и препусти поља корову. Сваког боговетног дана седео је поред дрвета и чекао да наиђу зечеви и о дрво разбију себи главе.

Чекао је из дана у дан, док су око њега суседи орали своје њиве и скупљали жетву.

Али, ниједан зец никад више није налетео на дрво.

КОПЉЕ И ШТИТ

Давно, веома давно, живео је у покрајини Чу један човек који је израђивао копља и штитове.

— Купите моје штитове, — нудио је он своју робу. — Веома су јаки. Ништа не може да их пробије.

Али, он је исто тако хвалио и своја копља, узвикујући:

— Моја копља најоштрија су на свету. Толико су оштра да нема тога што она не могу пробити.

Једног дана неко га запита:

— Ако се послужимо једним од твојих копаља да пробијемо један од твојих штитова, шта онда?

Човек из покрајине Чу није могао да нађе одговор на то питање.

Атомске централе у Источној Немачкој

Да би појачала своје резерве у електричној енергији, влада Источне Немачке наименовала је нарочиту комисију са задатком да до 1970 године подигне неколико атомских централа јачине 5.000 мегавата. Засад је у изградњи само једна централа, недалеко од Мекленбурга. Још од 1955, у Источној Немачкој постоји установа за научна испитивања на пољу атома, која ће омогућити да 2.000 студената прате предавања из ове области. Иако има само једна фабрика апарата за нуклеарна истраживања, и то од недавно, у Дрездену, очекује се да ће Источна Немачка убрзо достићи извесне земље које су ову производњу већ ставиле на ноге.

КАО КИПЛИНГОВ МОГЛИ...

Године 1956, у џунглама Северне Индије, једна група ловаца приметила је крај неког потока два вука и с њима неко необично створење с људском главом. Вуци су побегли, али њихов мање окретни „друг“ био је ухваћен. То чудно створење је уједало, пуштајући неартикулисане гласове, сличне испрекиданом гроктању. Али, сумње није могло бити: било је то дете.

Подивљалог дечака препознали су, по једном ожиљку на глави, његови рођаци из села Агра. Показало се да је то осмогодишњи Тараврам, кога је шест година раније уграбио и однео један вук.

Индиски научници и лекари који су прегледали и испитивали Таравраама сматрају да је то један од најзанимљивијих и потпуно веродостојних случајева детета кога су вуци одгајили.

УГАО ПРИРОДЊАКА

Птица без гласа

У дугоноге роде грло је такве грађе да она не може да производи никакав глас. За разлику од других птица — од којих неке певају, друге кричe,

а треће пиште — рода је потпуно нема. Тај недостатак она надокнађује клепетањем кљуном, што може да даје најразличитије звукове.

IIIIII

Припитомљени ждралови

Познато је да ждралови воле да играју: неколико ждралова окупи се у круг, један или два излазе у средину и, раширивши крила, смешно подижу своје дуге ноге.

Али, ако оставимо игру настрану, ждралови су иначе „озбиљне“ птице. Проучавање припитомљених ждралова показало је да они строго воде рачуна да се тамо где они живе не догађају немиле ствари. Ако се петлови туку, ждрал раздваја свађалице продорним, љутитим криком, а ако је свађа озбиљнија — ударима свог оштрог кљуна. Ако се у двориште за живину поткраде мачка, и она ће се лоше провести. Припитомљени ждрал води гуске на пашу, пази на њих, а затим их, као ђачиће у реду, враћа кући.

IIIIII

Птица костолом

Птицу брадана, који представља средину између стрвинара и орла, зову у Шпанији „костоломом“. Због чуперка перја, који виси под кљуном,

зоолози су ову птицу назвали брадaном. Иако велик — распон његових крила износи више од два метра — брадан има сразмерно слабе ноге и канџе. Због тога не може да зграби и однесе какав крупнији плен, па се задовољава стрвинама и малим животињама. Његова најомиљенија храна су кости. Како нема снаге да кљуном разбије крупну кост, он заједно с њом узлеће и с висине је баца на камење, а затим пута комађе костију, не бојећи се да ће оштетити желудац. На исти начин ова птица разбија и оклоп уловљене корњаче. Ето због чега је у Шпанији брадану дато име „костолом“.

ФЛАШ ГОРДОН
ЗАРОБЉЕНИК ЉУДИ ИЗ СВЕМИРА

 КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

Сиријус Б и Сиријус

Кад се поведе реч о васиони, онда многе ствари, па и оне које су научници утврдили и које су им јасне, личе обичном човеку више на производ маште, него разума. Хиљаде занимљивости могу се наћи у делима научника. Ево једне од њих.

Једна мала звезда налази се крај Сиријуса. То је Сиријус Б. Ову звезду сачињава материја која је толико густа да је 60.000 пута тежа од воде. Да бисте то лакше схватили, узмите чашу и напуните је живом, па ставите на вагу. Видећете да је чаша живе тешка око три килограма. А ако би се та чаша напунила материјом са звезде Сиријус Б, она би била тешка 12.000 килограма!

То је заиста чудо, али има још већих од њега. Материја једне друге звезде, коју је открио амерички астроном Ван-Манен, пуща је 400.000 пута од воде. Али, ни то није највеће чудо у васиони, јер и од њега има већег. Наиме, откривена је једна звезда чија је просечна густина материје 500 пута већа од густине звезде Сиријус Б. А можда су и ово ситна чуда према онима каквих још има у том загонетном свету што се зове васиона.

Да би нам ово било јасније, поново ћемо се потсетити на оно што смо већ знали али смо заборавили, а то је:

Шта је специфична тежина?

Специфична тежина је број који показује колико је пута запремина (волумен) неке материје тежа од исто толике запремине воде. Например, специфична тежина живе је 13,6, што значи да је, рецимо, један литар живе 13,6 пута тежи од једног литра воде. Као јединица за мерење специфичне тежине, узима се један кубни сантиметар воде на плус 4 Целзијева степена. Овде ћемо навести специфичне тежине најпознатијих метала:

алуминијум	2,69
цинк	7,14
гвожђе	7,86
бакар	8,933
сребро	10,50
олово	11,34
злато	19,25
платина	21,4

Сиријус је звезда прве величине, а налази се у сазвежђу Великог пса. То је најсјајнија звезда неба. Његова светлост је јасно бела, сразмерно много јача од Сунчеве. Пречник му је двапут већи од Сунчевог. То је звезда богата водоником, на којој влада висока температура. Рачуна се да она износи до 11.200 степени; готово двапут виша температура него на Сунцу. Сиријус је двојна звезда. Његова звезда-сателит мање је сјајна, а изврши свој обилазак око њега за око 49 година. Сиријус је удаљен од Земље 8,5 светлосних година.

За старе Египћане, појављивање Сиријуса било је знак за почетак изливања Нила. За Грке и Римљане оно је означавало почетак летњих врућина. Године 1884, астроном Бесел је изнео мишљење да неправилности у кретању Сиријуса указују на постојање једне непознате звезде-сателита. Касније је Сефорд израчунао положај где се та звезда-сателит може наћи, а 1862 Елвен Кларк заиста ју је открио на предвиђеном месту. То је звезда десете величине, а сврстана је у ред белих патуљастих звезда.

Ripley's ВЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ!

ЈЕДНА ВОДОНИЧНА БОМБА
ИМА ДВОСТРУКО ВЕЋУ РАЗОРНУ СНАГУ ОД СВИХ БОМБИ КОЈЕ СУ БАЦИЛЕ ОБЕ ЗАРАЋЕНЕ СТРАНЕ У ТОКУ II СВЕТСКОГ РАТА.

ПАРАДАЈЗ КОЈИ ЛИЧИ НА **ГЛАВУ КАКВОГ ЧУДОВИШТА** ИЗРАСТАО ЈЕ НА ИМАЊУ ВИНСЕНТА МИЈЕНТУСА ИЗ МЕРИКА, У АМЕРИЦИ.

ТРАГИЧАН ЗАМАК У КАЛРОСУ
У ШКОТСКОЈ
ЗАМАК КИЛЕРНИ САГРАДИО ЈЕ, 1592, ЗА ЛЕДИ СКОТ ЈЕДАН ГРАЂЕВИНАР КОЈИ ЈЕ, У СВАЂИ ОКО НАГРАДЕ, УБИО И ЊУ И ЊЕНО ДЕТЕ **КАЖЊЕН ЈЕ ТИМЕ ШТО ЈЕ ЖИВ ЗАЗИДАН У ЗИДОВЕ ГЛАВНЕ КУЛЕ.**

ПИТЕР ФИЛИПС
НА ЈЕДНОМ ТЕНИСКОМ ТУРНИРУ У КИНГСТОНУ, НА ОСТРВУ ЈАМАЈЦИ, УМЕСТО ЛОПТУ, **УДАРИО ЈЕ ЛАСТУ!**

ГЛАСНИЦИ СМРТИ
ГЛАСНИЦИ КОЈЕ ЈЕ СЛАЛА МАДАГАСКАРСКА КРАЉИЦА **РАНАВАЛОНА I**, БИЛИ БИ ПО ИЗВРШЕНОМ ЗАДАТКУ **ОТРОВАНИ ИЛИ ЗАДАВЉЕНИ.** УБИЈАНИ СУ ЗБОГ ТОГА ШТО СУ ЗНАЛИ ЈЕДНУ ОД КРАЉИЧИНИХ ТАЈНИ ПА ИПАК, УВЕК ЈЕ БИЛО ДОБРОВОЉАЦА КОЈИ СУ СМАТРАЛИ ЗА ЧАСТ ДА БУДУ ЊЕНЕ ГЛАСОНОШЕ (1828–1861)

Једни морају имати браду, а други не смеју носити бркове

Раније смо писали о чудним законима који владају у неким земљама. Ти законски прописи донети су у давна времена, кад су их по свој прилици, захтевале ондашње прилике, живот и обичаји. Негде су се они и до данас задржали, а негде су потпуно ишчезли. Овде ћемо навести неколико примера из Америке из којих ће се видети како су били необични.

У једној варошици у држави Вашингтон сви мушкарци морају носити браду.

У Лос Анђелосу мушкарци нису смели носити бркове.

У држави Охајо све мачке које ноћу излазе на улицу морају на репу имати привезану лампицу с црвеном светлошћу.

У Бостону је забрањено свирати на виолини и држати псе који су виши од 30 сантиметара.

У Јужној Каролини забрањено је улазити у цркву с револвером у џепу.

У Калифорнији је забрањено ловити животиње из авиона или аутомобила, сем — китова.

У Вирџинији је забрањено купање у кући. Људи се смеју купати само у двориштима својих домова.

Разонода и школа

У Калифорнији је, на површини од 35 јутара, основан један нов, необичан град, назван Тинтаун. У свим радњама, банци, сервисним станицама и угоститељским локалима у овом месту радиће само особе од 13 до 19 година. Циљ ове замисли је да се омладини пружи прилика за разоноду и да се што пре и што боље оспособи за будући позив у животу.

„Случај Лајке" у роману Жила Верна

Романи Жила Верна, пуни необуздане маште, били су намењени омладини и преносили су своје младе читаоце у један фантастичан свет снова и чуда. Али, у наше време атомске енергије и вештачких сателита ови романи добили су актуелност, јер многошта од фантазирања Жила Верна постало је данас стварност. Например, прва америчка подморница на атомски погон „Наутилус" носи име по тајанственом подморском броду из једног Жил Верновог романа. Велики визионар будућности прорекао је готово до ситница како ће изгледати и функционисати брод који ће пловити испод морске површине и као гориво употребљавати „кондензоване сунчеве зраке".

Као што је познато, путовања на Месец и кружења по свемиру у ваздушним бродовима омиљена је тема многих Жил Вернових романа. Мање је познато његово предвиђање да ће се у великој направи која ће кружити космосом налазити и један пас. „Случај Лајке" са изненађујућом подударношћу описан је у Верновом роману „Путовање са Земље на Месец". Роман је написан 1868, дакле пре готово 90 година, и некад је много читан. У том роману три авантуриста, Никол, Барбикан и Ардан, конструишу ваздушни брод којим полазе на пут. Брод је успешно бачен у висину помоћу ракета, али не може да се спусти на Месец, већ стално кружи око њега. На броду се налазе и два пса, Дијана и Сателит, које је Ардан повео да их „ороди" с кучићима на Месецу, јер он верује да и тамо постоји животињски свет. Али, долази до једне неочекиване незгоде: Сателит због нечег занемогне и цркне. Пошто су га ожалили, три свемирска путника почну да размишљају шта да раде с мртвим псом. Са собом нису могли да га носе, већ се реше да га избаце из брода у свемир. То и учине.

Но, то није крај романа. Неочекивана поента има тек да дође. Она је у овоме: три путника гледају кроз прозор и наједном примете неки необичан предмет на извесном отстојању од брода, нешто као џак што лебди на истом отстојању.

— Шта је то? — пита Никол Ардана. — Да није нека машина, неко мало лебдеће тело које наш пројектил привлачи својом снагом и које ће нас пратити на путу око Месеца?

— Чудим се само — примети Ардан — како специфична тежина омогућује томе телу, које је очигледно много мање од нашег пројектила, да остаје на истој раздаљини и на истом нивоу.

— Слушајте, — упаде Барбикан после краћег размишљања — ја не знам какво је то тело, али знам шта га држи на истом отстојању од нашег пројектила.

— Шта?

— То да се ми налазимо у безваздушном простору, а у томе простору сва тела се крећу или падају, што је у овом случају једно исто, подједнаком брзином, без обзира на своју специфичну тежину или величину.

— Па добро, шта је онда то? — упита поново Ардан.

— То... то је наш угинули пас Сателит.

„И заиста, — додаје Жил Верн на крају — тај безоблични предмет био је Сателитов леш који је лебдео за пројектилом кроз свемир, непомичан и увек на истом растојању.

КАО ДОБРИ ЉУДИ...

У француски градић Везине, као и сваке године, ласте су стигле с пролећем. Још се нису честито биле ни одмориле од дугог пута, а већ су почеле да праве гнезда. Уз ведар цвркут, вредно су радиле.

Један, свакако млад ластавичји пар намерио се на једноспратницу у центру градића. Под њеним прозором, у једном удубљењу у зиду, правио је од влажне земље свој нови дом. Хитро су доносили грудвице блата и слагали их брзо, али и невешто. Нажалост, гнездо се два пута осипало и кућа младог пара никако није могла бити готова.

Онда се догодило нешто што чине један другом само добри људи. Ласте-суседи, које су готово све већ биле саградиле гнезда, приметиле су како се млади, невешти пар мучи. За тили час сјатило се тридесетак птица око њих и предано стало да им помаже. Мали кљунови доносили су грудвице влажне земље и гнездо је брзо расло. За трен ока је било готово и женка се, сва срећна, одмах уселила у њега. Ни људи, добри суседи, не би лепше могли поступити!

НАЈНИЖА ТЕМПЕРАТУРА

Аргентински антарктички институт пренео је вест метеоролошке базе на Јужном Полу да је тамо измерена температура од минус 74 Целзијева степена. То је најнижа температура која је у природи икад регистрована.

Спавање и два Земљина пола

Прича се да је у 19 веку велик број људи веровао да је за добро и мирно спавање потребно да се кревет намести тако да глава спавача буде окренута тачно према северу, а ноге према југу. То веровање заснивало се на томе да се магнетска струја креће од Северног према Јужном Полу. Човек ће моћи само онда да спава добро ако та струја прелази преко његовог тела по правој линији. Кажу да је у то веровао и славни писац Дикенс. Кад је једном посетио Америку, он је просто доводио у забуну тамошње хотелијере, јер чим би ушао у собу одмах би извадио компас и тражио да му узглавље кревета буде окренуто према Северном Полу.

Залеђене рибе

Више пута су научници вршили успешно залеђивање риба. Неке врсте остајале би залеђене и по неколико часова без икаквих штетних последица. Рибе имају отприлике температуру тела која одговара температури воде у којој живе. Познате су неке врсте које живе у топлим водама чија телесна топлота достиже и 45 Целзијевих степени. Такве рибе, као и оне које живе у тропским водама, не могу да остану дуго залеђене, али рибе из северних крајева могу да издрже веома дуго и најниже температуре.

У веку технике

На врху јапанске планине Омина, једна група будистичких калуђера повремено обавља своје религиозне обреде. Манастир је с подножјем планине повезан телефонском линијом, али је калуђерима дозвољено да разговарају само с мушкарцима. Што је још чудније, они не смеју да разговарају чак ни с мушкарцима ако се у њиховој близини налазе жене.

ТРАЖЕЋИ „ТЕРУ АУСТРАЛИС", ПУНУ СУНЦА И ОГРОМНОГ БОГАТСТВА, КАКО СУ О ЊОЈ ПРИЧЕ КРУЖИЛЕ, ЖАН БАТИСТ ШАРЛ БУВЕ ДЕ ЛОЗИЈЕ ЈЕ 1 ЈАНУАРА 1739 ГОДИНЕ ДОПЛОВИО ДО ПРВОГ ОСТРВА У ПРОСТРАНОМ ЈУЖНОМ ЛЕДЕНОМ ОКЕАНУ.

КАКО СУ СЕ НЕКАДА ОТКРИВАЛИ НЕПОЗНАТИ СВЕТОВИ

Почетком 17 века, сви истраживачи били су мишљења да се на југу од Тихог и Индиског Океана налази нека земља огромних размера коју су називали „Тера Аустралис".

Да би се решила тајна тог непознатог континента, који је према причањима морао да скрива огромна златна поља, дијаманте и друга блага, француски краљ Луј XV наредио је Бувеу де Лозијеу да 1738 године организује своју експедицију.

Два брода, „Орао" и „Марија", кренули су на пут. Прво су доипловили до Бразилије, где су стигли у октобру исте године. У то време у Бразилији се налазио известан број француских насељеника, који су живели у пријатељству с домороцима.

Буве де Лозије и његови сапутници одморили су се добар месец дана код француских колониста, који су увелико водили трговину са урођеницима, откупљујући од њих сировине у замену за најбезначајније ситнице.

У новембру се Буве поново укрцао и кренуо на југоисток. Ускоро је изгубио из вида бразилијанске обале и запловио океанском пучином тражећи „Теру Аустралис". Његови морнари, који су више од месец дана уживали све благодети Бразилије, били су уверени да им та непозната земља припрема још већа изненађења. Окупљени око главне катарке за време одмора, они су слушали једног свог друга који је причао о тој чудесној земљи:

— Тамо се не зна за хладноћу, ни за кишу, ни за снег, ни за свирепе тропске врућине. Тамо увек влада једна иста клима: блага и умерена — тамо влада вечито пролеће. Дрвеће је увек зелено и пуно воћа. Нема тамо ни дана ни ноћи, јер чим зађе Сунце Месец почне тако јако да сија да је до зоре видно као по дану..."

И увече, кад би полегали, морнари су причали један другоме да та непозната земља има више богатства него све земље заједно. Причали су да су њене обале покривене дијамантима и другим драгим камењем. Било је потребно само се сагнути и напунити џепове.

✶

Тринаест дана после одласка из Бразилије, морнари су доживели прво разочарање. Уколико су дубље залазили у океан, видели су да уместо да буде лепше и светлије, време је постајало све мрачније.

Ускоро се подигла страховита бура, тако страшна да они, иако су били морнари од заната, никад нису доживели сличну. Само за неколико минута, небо, које је дотле било сиво, постало је црно... Некаква непрозирна магла покривала је цео океан и спречавала да се види на десет корачаји далеко. Да не би изгубили везу међу собом, са бродова су морали непрестано да пуцају топовима.

Море, дотада само узнемирено, сада као да се отварало испод бродова. Огромни таласи дизали су се са свих страна, стварајући праве водене планине, између којих су остајале неизмерне празнине.

Обе фрегате час су бацане увис, на врх каквог великог таласа, час падале вртоглавом брзином у долине између таласа.

Кад је бура била највећа и најжешћа, на океану су се појавиле џиновске водене трубе, које су уједињавале небо и море. Постојала је опасност да оне сваког тренутка увуку обе лађе у страшни ковитлац.

Сва једра била су склопљена. Морнари су се прикупили испод командног моста и у страху ослушкивали како крцка дрвена грађа, очекујући кад ће их бацити у море неки џиновски талас.

То је тако трајало неколико часова, али се морнарима чинило као читава вечност. Као орахове љуске, лађе су бацане по мору на све стране. Ветар их је обарао поребарке, а онда би их неки велики талас враћао у првобитни положај. Сад су ишчезавале под налетом таласа, а сад опет избијале на врх водене планине. Ипак су се одржавале и пловиле побеснелим океаном.

Идућих дана време се једва мало поправило. Било је све хладније, а ураган је дувао без престанка. После великих киша и насилног купања у таласима, који су се преливали преко палуба обе лађе, настала је снежна вејавица.

Људи су се смрзавали до костију. Руке су им пуцале од хладноће, а ноге биле страшно прозебле. Нико се више није надао да ће икад видети ту толико жуђену „Теру Аустралис".

Почела је и да их мори глад. Болесници су били све многобројнији. Они здравији стали су да се буне против вође експедиције и да захтевају да се врате натраг, јер „земља у коју идемо сигурно је нека ђавоља земља".

Буве де Лозије имао је много муке да на бродовима одржи дисциплину. Неуморан и непоколебљив, он је наставио да плови према југу...

Петнаестог децембра 1738, пред несрећним морепловцима појавиле су се неке велике и беле масе. То су биле прве санте које су пловиле океаном. Хладноћа је све више стезала. Снег је непрекидно падао. Што су ишли даље на југ, ледена маса на океану постајала је све гушћа, отежавајући пловидбу. Ледене санте, које су биле оштре и блистале на својим бридовима, ударале су о бродове и могле су лако да их пробуше.

✶

Ускоро их је лед потпуно зауставио. Дугачким моткама морнари су се борили против леда око бродова, против леда на палуби, на катаркама, на једрима. Затим је долазила страшна борба с ветром, хладноћом, снегом који је све више вејао...

Првог јануара 1739, они су најзад успели да се приближе једном полуострву које је било „везано за некакву земљу, дотле незабележену на картама морепловаца". Тој непознатој земљи Буве де Лозије дао је своје име. Лед на њеним обалама био је тако дебео и тако висок да им се ниједна лађа није могла приближити. Неколико дана пловио је Буве око тих ледених обала и у неколико махова могао је да спази у даљини неку земљу, стене и планине, које су местимично биле зелене. Он је веровао да је дошао до краја — до Јужног Пола.

Како је време било стално рђаво и пошто је много морнара оболело од скорбута, Буве де Лозије морао је да се одрекне даљег испитивања земље коју је открио. Запловио је у правцу Бразилије, до које је стигао пошто је пре тога прешао око 1500 морских миља по једном, дотад непознатом делу океана, пробијајући се у току 70 дана кроз страховиту буру, тучен градом, снегом, леденом кишом, између опасних ледених брегова који су сваког тренутка могли да смрве његова два бродића.

Поморци-истраживачи, сазнавши за ово путовање, веровали су да та ледена земља ипак одваја својим неприступачним обалама „Теру Аустралис", коју је де Лозије узалуд тражио. То веровање одржало се све до 1773 године, кад је велики енглески истраживач капетан Џемс Кук опловио око земље коју је Буве открио и изишао на слободно море на 70 морских миља јужно од ње.

Идуће, 1774 године капетан Кук вратио се у ове крајеве и запловио кроз ледени антарктички океан. Мада га је прокрстарио у разним правцима, нигде није било ни трага од неке нове земље у којој влада вечито пролеће.

Ето, такве су невоље сналазиле прве морепловце на морима око Јужног Пола. Тамо се данас налазе многе научне експедиције које проучавају ову земљу леда. Оне су опремљене најмодернијим техничким средствима, тако да могу одолети свим страхотама које владају у овој леденој области.

Између лављих шапа

Један од најпоучнијих догађаја из живота животиња, који показује да међу њима не господаре само сурови закони борбе за опстанак, одиграо се пре неколико година у једној великој париској менажерији. У кавез велике лавице из Сахаре случајно је упало бело псетанце. Оно је отскакутало у један угао, где се шћућурило, дрхтећи целим телом.

Посетиоци су, стегнута срца, очекивали шта ће се догодити. Ево, страшна звер је устала и лењим кораком упутила се према јадном кученцету, које је одмах почело да пушта очајничке крике, гледајући звер преклињућим погледом. Лавица му се сасвим приближила, оњушила га неколико пута.. а затим се мирно вратила на старо место и поново легла.

— Није гладна, — помислили су гледаоци са олакшањем. — Али, шта ће се догодити касније?...

Заиста се догодило нешто, али не оно од чега су гледаоци strепели. У одређено време чувар је дошао и бацио у кавез велики говеђи бут. Пошто је утолила прву глад, лавица је откинула повећи комад меса и ставила га пред псетанце, које сад више није дрхтало од страха, али се ипак није усуђивало да дотакне понуђено јело.

Већ после неколико дана, бело псетанце је јело заједно с лавицом, а после две недеље толико се избезобразило да је пре лавице кидисало на бачено месо и откидало за себе боље залогаје.

На опште задовољство посетилаца, нарочито деце, љубав лавице према белом псетанцету расла је из дана у дан. А кад је дошла јесен, мали уљез је проводио хладне ноћи између топлих лавичиних шапа, док га је она нежно лизала.

ПЕНКАЛО КОЈЕ ЧИТА

Мађарски научник Ласло Зеленка, са Физичког института Техничког универзитета у Будимпешти, израдио је потпуно нов тип машине помоћу које слепи могу да читају обичне штампане текстове. То је апарат сличан пенкалу, са „оком" које се превлачи по тексту. „Пенкало" је везано гајтаном за малу кутију на чијој се горњој површини налази удубљени квадрат величине поштанске марке. Превлачећи „пенкалом" по тексту, слепи читач уствари репродукује на квадрату кутије облике слова или знакова преко којих „око" пређе, и то тако да их под прстима може осетити. Машина ради на принципу сличном телевизији.

ТРИ ПОРАЗА ПЛАМЕНЕ СТРЕЛЕ

НАСТАВИЋЕ СЕ

Глас одаје човека

Можда је тешко поверовати да глас може да ода године старости човека, висину, гојазност, неке карактерне особине, темперамент. Ипак је то у великом броју случајева тачно, па чак и више од тога: глас веома често може да ода и професију. Психолошки институт Бечког универзитета извео је недавно занимљив опит који то доказује.

Девет особа оба пола, разних година и занимања, говорило је у одређено време преко радија. Пре тога слушаоцима је био раздељен један упитник с молбом да саслушају „емисију деветоро непознатих" и да затим, према њиховим гласовима, испуне у упитнику рубрике с питањима: колико сваки од говорника има година, како изгледа, каквог је карактера и шта је по занимању. Испуњени упитник требало је послати радио-станици.

„Деветоро непознатих" били су: дактилографкиња од 27 година, професор универзитета од 48 година, гостионичар од 53, министар од 58, учитељ од 39, математичар од 46, такси-шофер од 30, гимназијалац од 12 и гимназијалка од 14 година.

Две хиљаде седам стотина слушалаца послало је испуњене упитнике, на којима је нађен запањујуће велик број тачних одговора. Преко 50 отсто слушалаца навело је да је дактилографкињи 26 или 27, а учитељу 38 или 39 година, док је већина погрешила највише за две године при оцењивању старости гимназијалаца. Оцена је, међутим, била мање тачна за оне говорнике који су били старији од 45 година. Из тога је изведен закључак да се по гласу лакше и тачније оцењују године жена и мушкараца до четрдесете. Доцније, глас као да се подмлађује.

Што се тиче карактерних особина и спољашности, утврђено је да је 50 отсто одговора веома тачно, сем за такси-шофера и гимназијалце. Слушаоци су готово потпуно описали карактере непознатих говорника, а још тачније навели њихова занимања. Највише се у том погледу грешило код дактилографкиње. Преко 90 отсто одговора наводило је све остало сем њеног правог занимања,

али је већина погодила њене године и карактерне особине.

Известан број одговора послали су и слепи слушаоци. Занимљиво је да су они у свему били тачнији од осталих. То је прилично лако разумети, јер је познато да се слепима нарочито изоштрава слух.

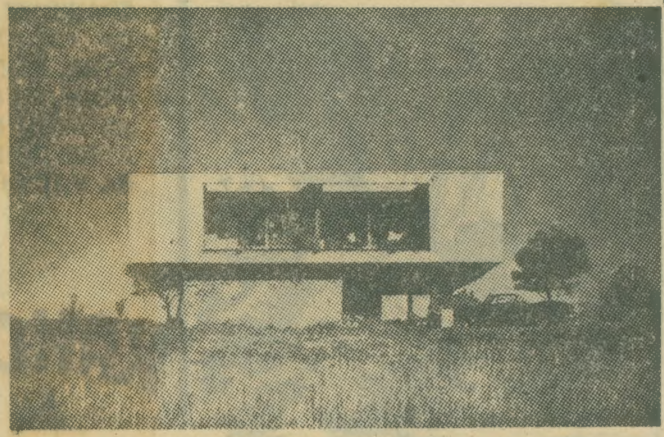
Сличан опит извршен је и на Харвардском универзитету у САД, где се такође показало колико глас може да ода изглед и особине појединих личности. Слушаоци су имали да погоде да ли су невидљиви говорници несталног расположења, нервозни, уздржљиви или ведри. Преко 90 отсто одговора било је потпуно тачно. Кад су непознати, уместо преко микрофона, говорили скривени иза једне завесе, број тачних одговора повећао се за још 7 отсто. То, између осталог, показује да се преко радија човечји глас у извесној мери деформише.

Научно још није доказано како и у којој мери глас може одати мисли човека, али су опити показали да се по гласу често може погодити да ли човек говори истину. На америчком универзитету Депоу студенти су имали да погоде да ли су најаве неких људи скривених иза завесе истините или нису, а оне су гласиле: „Имам зелену кравату", „Зовем се Фред", „За доручак сам јео шунку с јајима", и слично. У великој већини студенти су тачно одвојили истину од лажи, али су девојке дале већи број тачних одговора него младићи.

Посебним опитом утврђено је да глас при лажи много мање одаје жене него мушкарце.

Неки психолози тврде да у већини случајева глас може да пружи многе податке о особинама човека, које се иначе добијају готово искључиво психоанализом. Например, непријатан глас најчешће одаје особу наклоњену нервози, пријатан — помирљивог човека, монотон глас и говор — нестабилне људе, итд.

Дакле, ако човек свесно може много штошта да прикрије гласом, глас га, с друге стране, може одати и против његове воље.

ВОЛФСОНОВА КУЋА У МИЛБРУКУ, САД (1950)

МАРСЕЛ БРОЈЕР

МАКЕТА СЕДИШТА УНЕСКО-а У ПАРИЗУ (1953)

„Узор више није масивна пирамида, већ Ајфелова кула — витка, грациозна конструкција која слободно стреми према висинама, једва додирујући тле". То је једно од основних и радо понављаних начела познатог немачког архитекте Марсела Бројера.

Као осамнаестогодишњи младић, дошао је Бројер чувеном Гропијусу у Вајмар. Било је то 1920 године. Већ после четири године, он је постао руководилац одељка за пројектовање намештаја. Није прошла ни година дана а Бројер је дао оно што се у историји модерног унутрашњег уређаја сматра једним од најзначајнијих прилога: лак намештај од шупљег челика.

Своје смеле и напредне идеје Бројер је могао да оствари, заправо да почне да остварује, тек после Другог светског рата. Данас се грађевине које је он пројектовао налазе широм света.

ВАЈАРСКА ДЕЛА ПРИРОДЕ

Природа је у кршу извајала чудесне облике, али за њима ништа не заостају они који се налазе у пределу камена гнајса између Прилепа и Кајмакчалана. Народ им је дао разна, понекад неразумљива имена, доводећи их често у везу с јунацима из својих песама. Међу најлепше спада ова на слици, коме је народ дао име — Светац.

УСРЕД ЛЕТА
У ЗИМСКИМ КАПУТИМА

Кошава... хладноћа... Докле...

— Чекај... Тек је почело...

Ето, такви и слични разговори могу се чути кад кошава почне да дува, а она, кад је у пуној снази, тера све што нађе пред собом и „мрзне" срж у костима.

Али, кошава је мала „зима" према зимама какве су доживели људи кроз историју, о чему налазимо помена у рукописима из давних времена. О томе смо писали, али не све, јер зима има дугу и драматично-трагичну историју. Ево неколико детаља са страница те „ледене историје".

Веровали или не, али је забележено да у Америци 1816 године није уопште било лета.

— До државе Охајо и до реке Потомак, у току целе године свуда је било снега и мраза. У Њујорку и у држави Вирџинији лед је владао све до 16 маја. Кад је наступило пролеће, сељаци су обављали пољске радове обучени у зимске капуте, на рукама су имали топле рукавице, а на глави шубаре.

Јун је летњи месец, а, ето, баш у јуну у Новој Енглеској владала је зима, тако јака да је мраз стезао кости, а земљу је покривао снег висок 15 сантиметара. На све стране чуле су се јадиковке. Млади јагањци су гинули, а хиљаде птица завејала је мећава и оне никад више нису размахнуле крилима. О поврћу да се и не говори; зима му је траг замела и до темеља све уништила.

Али, страшна зима те године није само ту владала; појавила се и на другим местима, па и о томе се говори у старим споменицима.

— Снег је вејао на све стране, а у Пенсилванији његове наслаге биле су високе око 12 сантиметара. То је било 23 јуна. Док је тамо падао снег, становници Масачусетса, подносили су страшну жегу, која је трајала три дана. Хроничар је забележио и то да су житељи Нове Енглеске 4 јула морали поново да обуку зимске капуте. У августу је мраз у тој земљи потпуно уништио жетву. У септембру је било неколико лепих дана, а затим је брзо као вихор наступила зима.

Овде прича о тој страшној зими не престаје, јер су њени корени били дубоки и није могла лако да се заборави. О томе стоји записано:

— Ово је проклета година и људе је стигла „казна божја".

Ево још једног записа:

— У Шведској су се људи молили богу да лето буде довољно топло, да би жетву спасли...

На све стране чула су се питања шта је томе узрок, али одговора није било. Многи су говорили да је та зима последица сунчаних пега, а неки су сматрали да је она последица неких других нередовних појава у природи. Шта је био прави узрок, није забележено, јер се тада ово, можда није ни знало, али патње које су људи поднели због зиме остале су забележене.

И због тога се људи туже

Често се код нас у дневним листовима може наћи тврђење како „наш свет воли да се суди", да тужи своје суседе за сваку ситницу, коју би и без суда, а уз мало добре воље, могли сами да реше. Међутим, људи који се често с бесмисленим тужбама обраћају суду има у свим земљама на свету. Ево неколико примера:

○ У Немачкој је један пацијент тужио суду хирурга због тога што му није вратио његову — ампутирану ногу.

○ У америчкој савезној држави Масачусетсу, неки фармер коме су се једног дана коњи отели и побегли тужио је свог суседа тврдећи да му је он поплашио коње својим громогласним кијањем.

○ У Француској је једна мајка поднела тужбу против учитеља због тога што је њеном малом сину рекао да не постоји Божић-бата.

○ У Мичигену је нека двадесетогодишња девојка тужила управу једне рафинерије за нафту, тврдећи да се из њених радионица шири мирис од кога њена коса стоји увек — накострешена.

○ У Енглеској је једна „госпођица у годинама" тужила другу „госпођицу у годинама", своју сусетку, због тога што је „дозволила да пужеви из њене баште прођу кроз живу ограду у моју башту и да једу моје георгине".

○ У Пенсилванији је сопственик једне пиваре тужио

месног свештеника због тога што је за време једне непогоде, гром ударио у његову пивару. У својој тужби навео је да је чуо како је у једној проповеди против употребе алкохолних пића свештеник „молио бога да пошаље гром на пивару".

○ У Кентакију, један аутомобилиста тужио је неког пешака што му је налетео на кола и улубио браник на њима.

○ У Луизијани, нека удовица тужила је погребно предузеће тражећи отштету „за ужас и потрес" који је претрпела кад су коњи који су вукли кола с ковчегом њеног мужа стали пред једном — крчмом.

ТЕЛЕФОН КОЈИ ПАМТИ БРОЈЕВЕ

На изложби коју је у Лондону приредило британско Министарство пошта приказан је необичан телефонски апарат. Он памти број који сте тражили али везу нисте добили јер је линија била заузета. Чим линија постане слободна, апарат сам звони и везује вас с траженим бројем. Ова ће новина ускоро бити примењена и у редовном телефонском саобраћају, захваљујући телефонским централама које ће функционисати по електронском систему (систему робота), уместо по досадашњем електромагнетском систему. Пробе вршене с једном малом електронском централом у Лондону дале су одличне резултате.

ШАЉАПИН

Популарност Фјодора Ивановича Шаљапина (1878 до 1938), генијалног руског певача, почиње од 1896 године, кад је из Маринског позоришта у Петрограду прешао у Москву, у оперу С. Мамонтова. Касније наступа у Бољшом театру, а гостује и у иностранству, где је од 1921 стално живео. Најплоднији период његовог уметничког рада обухвата крај XIX и првих 20 година XX века. Захваљујући сјајном драмском таленту и гласу коме по лепоти и снази није било равног, Шаљапин је створио низ непревазиђених музичко-сценских ликова (партије у операма Глинке, Мусоргског, Римског-Корсакова, Гунова), исписујући тиме нову страницу у историји опере.

У „Политици“ од 12 априла 1930 године забележена је једна крупна посета Београду: долазак генијалног певача Фјодора Ивановича Шаљапина. Овде ћемо у изводу донети шта је о томе „Политика“ писала:

•

Синоћним пештанским брзим возом у Београд је допутовао Фјодор Иванович Шаљапин. За његов долазак одавно се знало, али се тек јуче могло поуздано рећи да ће Шаљапин заиста овога пута певати и пред нашом публиком. Глас о његовом доласку зачас се пронео целим Београдом. И не само Београдом. На путу од Суботице за Београд, на неколико места групе људи излазиле су да поздраве Шаљапина.

У возу за Београд

Из вагон-ресторана Фјодор Иванович Шаљапин отпоздрављао их је, махао руком, клањао се, усрдно дирнут толиком пажњом.

До Новог Сада, сем своје супруге Марије Валентинове и пратиоца на клавиру Базилевског, није имао другог друштва. Али, од Новог Сада ствар се изменила. У његов купе дошла је једна група Београђана, новинара и чланова Народног позоришта.

У тесном одељењу спаваћих кола неудобно је, вруће. Шаљапин прихвата предлог да се пређе у вагон-ресторан. Прихвата га врло радо.

— Разуме се, господо, тим пре што нам не би шкодило да нешто попијемо. Ја сам овде домаћин... Морам да се побринем за своје госте...

Кад је устао да пређе из вагона у вагон, Шаљапинова појава у први мах мора да изненади. Висок, виши него обичан човек, крупан, крупнији од крупнијих, али без и трага трбуха, развијених груди, Шаљапин личи на горостаса из какве гарде првих руских царева. Риђ толико да се тешко може разабрати седина његове косе, оштра погледа, повијених, густих обрва, кукаста носа, глава Фјодора Ивановича Шаљапина потсећа на ликове које су нам старе кујунџије оставиле урезане у сребро, злато и тучане медаље.

Добродушни горостас

Како лажна репутација може да начини од најбољег човека баука! Зар он груб? Зар Шаљапин непредусретљив? Шаљапин је Рус од главе до пете. Рус по плаветнилу свога словенскога погледа, по дружељубљу које се с првога тренутка испољи доброћудним сагибањем његових џиновских рамена, по гласу који, поред тога што је освојио цео свет, по сто пута успева да освоји своје сабеседнике, да буде топао, присан, увек некако човечан и добар.

Без увода, без усиљавања, ушао је у разговор као да се нашао у друштву старих знанаца. А како за столом седе и глумци, колеге, то Шаљапин, као почетник, као сваки који је ногом ступио на позоришне даске, почиње да се вајка, да роптће на редитеље:

— Да. Доста ми је њих. Шта све они неће да измисле... Није довољно начинити добру слику за позориште. Треба још водити рачуна о звздан важних чињеница, практичних и сценских...

О вестима које су у неколико махова кружиле да ће у Београду приредити концерт, па се нису обистиниле, Шаљапин вели:

— Не сећам се тачно колико пута, али долазила су мени нека господа и разговарала. Али, ништа није било закључено. И веома сам жалио што сам цео свет обишао, а што ми се никако није указивала прилика да се појавим пред вашом публиком. Сад сам тек у могућности да то урадим, јер сам мање-више слободан скоро за годину дана. Досадило ми је више да путујем. Хоћу за неко време да починем... А онда, жељан сам својих. Имам у Паризу ћерчицу коју волим више него ишта на свету. Тешко ми је овако.

Шаљапин отац

О својој породици Шаљапин прича врло радо и исцрпно, а уз то изванредно занимљиво:

— Породица ми је разбацана по свету... Два сина су ми у Паризу. Трећи, усвојче, у Америци. Моја кћер Лида је у Француској, а Ирина у Москви. Један је у Енглеској. Имам и једног сина који је сликар. Недавно је радио мој портре. У њега много верујем. Зове се Борис...

Како воз труцка, а Шаљапин дуго још говори о својој деци, то се не може разабрати да ли понавља разне приче о истима или о другима, тако да је скоро немогућно, на брзину, ухватити тачан рачун чланова породице Фјодора Ивановича.

Вечити путник, љубимац свих позоришних дворана света у којима се појавио, Шаљапин је необично фини психолог. Он се брине за своју публику, олакшава јој да га што боље схвати:

— За мене је доста тешко, јер педесет отсто мога стварања састоји се у речима. То пред публиком која ме не разуме чини један несумњив минус. Али, ја сам то донекле уредио, издајући нарочите књижице с текстовима које певам. Тако за време мојих концерата публика има пред очима речи које иначе не би разумела. То ми је знатно помогло, а и публика је задовољна.

После концерта у Београду, Шаљапин одлази у Загреб, затим у Варшаву, Ригу, Стокхолм, Осло, Праг и Париз, где концертира, као и сваке године, 31 маја. Половином јуна, из Ђенове полази за Буенос Аирес, где гостује у великом позоришту које је равно пре двадесет година на најсвечанији начин отворио баш он.

У возу Шаљапин пева

Док воз пролази поред карловачких винограда, Шаљапин се окренуо према реци и узвикнуо:

— Шта, Дунав?

Затим је, тихо за његов глас, али громко да се целим вагоном заорило, запевао: „Еј, Дунаве... мој Дунав!“

Кад је чуо да је у једном чланку стављен у ред руских великана Толстоја и Достојевског, Шаљапин се стао искрено бранити:

— Не, не, господо, није то моје место... То су истински великани... Добар јувелир запази на први поглед жути брилијант међу белима...

Нова руска уметност

Шаљапин пристаје да говори о новоме у руској уметности уопште. Мало помало, загрева се и не скрива своју мисао:

— Треба примити добро све оно што иде са животом, уз живот. Кад се облици живота мењају, мењају се зацело и облици уметности. Тежиште питања је да уметност буде на висини. А то није увек лако.

О тон-филму Шаљапин има одређено гледиште:

— Предлагали су ми с многих страна да играм на филму. Али, то није просто. Да ли ћу да примим или не. Само ти који ми предлажу не знају тачно шта хоће. А ја не могу да идем у неизвесност. Истина, ништа ми не би шкодило да им узмем паре, али тешко могу да пристанем да им продам душу. Што се тиче тврђења да тон-филм претставља конкуренцију опери, то је неозбиљно. Ја мислим да је филм уопште дивна ствар за широке масе народне, али мислим исто тако да се никакав, ни најсавршенији апарат не може сравњивати са човечјом машином.

О масама на сцени

Још једно крупно питање данашњице и будућности позоришта, питање извођења маса на сцену, Шаљапин решава категорички:

— На позорници то није могућно. У филму — да. Та појава претставља настојање режисера да дају нешто ново, једном речју да оправдају своје постојање као режисера. И ту је опет све релативно. Треба створити утисак са 20 људи на сцени да имате пред собом 2.000. У томе лежи заслуга режисерова. А ако он изведе 2.000 људи, ту нема више никакве његове заслуге. Тако исто, неумољивом логиком, глумац на сцени не мора да умре. Он треба да створи утисак да је умро. У томе је уметност. Ако по позорницама почну да умиру глумци, то је, богами, зло... За бога милога, ако глумац треба да игра човека кога боли стомак то не значи да треба да седне на ћуп... Глумац је на сцени да подражава, а не да истински ради оно што му намеће улога. Ја знам случајева кад су глумци у наступу лудила стварно убијали. И налазим да те људе треба обесити, јер не знају како ваља обманути публику, створити код ње утисак нечега што уствари није.

О том занимљивом питању Шаљапин говори дуго, одређено, непопустљив у своме гледишту.

Београд кличе Шаљапину

На једној станици недалеко од Београда, група мештана изишла је да поздрави Шаљапина. Кад је воз одјурио даље, славни певач хвалио се својим познавањем српског језика.

Занимљиво је да Шаљапин необично држи до своје „линије“. Зато ни у ком облику не узима шећер. Служи се само сахарином, јер се од шећера гоји.

Кад се на прозору спаваћих кола, пошто је воз ушао на перон железничке станице београдске, појавио Шаљапин, неколико стотина људи сакупљених само због њега стало је да кличе дуго: Живео!

Анегдоте о Шаљапину

ДОКАЗАО ДА ЈЕ ОН — ОН

Пође једном Шаљапин аутомобилом из Париза за Женеву. Тек кад је био на граници примети да је заборавио да понесе пасош. Но, имао је среће — пустили су га да прође и без пасоша. Међутим, на повратку га је чекало непријатно изненађење: француски гранични службеник никако није хтео да га пусти у Француску. Наравно, чуо је и он за славног певача, али ко му гарантује да је овај путник без пасоша — Шаљапин! Зато нека остане дан-два у затвору док из Париза не стигну тражене информације.

Али, и Шаљапин је био упоран, стално понављајући своје име. Најзад ће службеник рећи:

— Дакле, ви тврдите да сте онај што са плоча пева Песму лађара с Волге?

— Да, ја сам!

— То ћемо видети. Отпеваћете ми ту песму, а ја ћу онда пресудити је ли то истина или није.

Шаљапин није имао куд и стао је да пева, како ваљда никад у животу није певао. Јер, од тога је зависило хоће ли два, а можда и три дана отседети у апсани.

Кад је песма била завршена, службеник рече вртећи главом:

— Па... није рђаво. Може бити да сте стварно тај Шаљапин. Пролазите!

ПАО ИЗ ПЕВАЊА

У младости Горки је друговао са Шаљапином, који је такође, пре но што је постао славан, променио безброј занимања. Једном се два пријатеља јавише да певају као хористи у некој оперети, не би ли на тај начин штогод зарадили. После одржане аудиције, Горки је, захваљујући свом прекрасном тенору, био примљен, али је Шаљапин одбијен. „Нема дара за певање!“ — гласила је „стручна“ оцена управника позоришта.

ШАЉАПИН И КОМПОЗИТОР СЛАВЕНСКИ

Дете — старац

Чарлс Чарлсворт, чији су родитељи били сасвим нормални, родио се марта 1836 године у Страфордширу, у Енглеској, и умро је од старости пре но што је навршио седам година!

Већ у четвртој години Чарлсу су израсли бркови и брада. Био је иначе малог раста, са слабо развијеним кључним костима, доњом вилицом и костима лобање. Лице му је било наборано, коса седа, а кожа млитава. Вене на рукама имао је набрекле, ход и читава појава били су сасвим старачки. То дете — старац умрло је у дубокој физичкој старости, нешто пре свог седмог рођендана.

Његов случај, опширно описан у листу „Билтен" који је у то време излазио у Сан Франциску, привукао је пажњу научника и дуго је навођен у енглеским медицинским уџбеницима.

Синови из три века

Пјер Дефурнел био је отац тројице синова, од којих се сваки родио у различитом веку. Први дечак родио се 1699 године, други — 1738, а трећи 1801. Сва тројица рођени

су од разних мајки. Дефурнел се трећи пут оженио кад је имао 120 година. Умро је 1809, у својој 129 години.

Маја месеца 1877, француски лист „Питореск" објавио је на својим страницама сведочанства о рођењу његове тројице синова.

Ветрењача — станбена зграда

Ова сликовита ветрењача направљена је пре двеста година и служила је за исушивање мочварног земљишта далеко изван последњих кућа града Амстердама. У међувремену, град се брзо ширио и она не само што је ушла уварошки атар, већ се нашла окружена високим станбеним зградама. Њена крила одавно не покреће ветар, јер је у ово време станбене кризе и она претворена у зграду за становање. Мада су њени станари потпуно задовољни смештајем у њој, ветрењача ће ипак бити уклоњена, јер претставља

крупну сметњу варошком саобраћају. Но, пошто она има вредност ретке старине, јер је оваквих ветрењача у Холандији све мање, општинске власти решиле су да је не руше, већ да је „овакву каква је" преселе на неко место ван града — да се можда после извесног времена опет нађе у варошком атару.

ПОЖАР!...

Изнад највишег дрвећа на Сијера Невади диже се челични торањ на чијем се врху налази кућица. Кроз отворене прозоре улази у њу ветрић и ублажава августовску врућину. Осматрач гледа у свим правцима. Његове очи полако прелазе с једног на други крај шуме која му је поверена на чување.

Наједанпут, пажњу осматрача привукао је танак стуб дима који се дизао иза једног удаљеног планинског врха. Одмах је узео доглед, да би проверио оно што је голим оком видео, а затим је преко своје мале отпремне станице јавио да је опазио пожар. Исто обавештење стигло је и из још једне станице, тако да је могло бити утврђено тачно место где је пожар избио.

Оваква сцена понавља се хиљадама пута сваког лета и јесени у свим деловима Америке. Обавештења стижу свакодневно, са преко пет хиљада станица за осматрање. Служба у њима траје, истина, свега неколико месеци, али за то време изискује велики напор. Дежура се дању и ноћу. Посаду обично сачињавају брачни парови, али има и појединаца који се примају ове службе да би провели неколико месеци у природи и самоћи. До неких станица може се доћи колима или џипом, до других само на коњу. Заједничко за све станице је то што су обично врло далеко од насеља. Неке од њих, нарочито кад су подигнуте на каквој чистини са које се пружа широк поглед, уствари су обичне кућице са стакленим зидовима. Друге су челични торњеви високи по 30 метара. Овај тип је нарочито чест у равничарским шумама.

Посао осматрача је нарочито тежак ако у рејон који он надгледа спадају и насељена места или кроз њега пролази железничка пруга. Ту се често диже дим који се ни по чему не разликује од весника шумског пожара. Пошто се ништа не препушта случају, сваки такав дим се пријављује. Ови осматрачи пријаве у току дана по неколико десетина случајева за које се касније утврди да не потичу од пожара. Други, међутим, данима и недељама немају шта да пријаве. Њима је можда још теже, јер и поред тога морају стално да буду на опрези.

Иако већину шумских пожара изазивају громови, а само мали број људи, ови други пожари су по правилу много разорнији. Громови обично запале врхове дрвећа, тако да се ватра споро шири. Осим тога, грмљавина је најчешће праћена кишом, тако да се пожари изазвани громом убрзо угасе. Пожари које изазивају људи најчешће настају поред путева и става, где има довољно ваздушних струјања. Они се брзо шире, нарочито ако су настали у подножју каквог брда, и тада се крећу према врху.

Последице шумских пожара су врло тешке. После њих обично долази до бујица, одрањавања земљишта, поплава, итд. А узрок свим тим несрећама је често обична људска непажња.

ПЕРИ

WALT DISNEY

ПРЕМА ПРИЧИ ФЕЛИКСА САЛТЕНА, АУТОРА „БАМБИЈА"

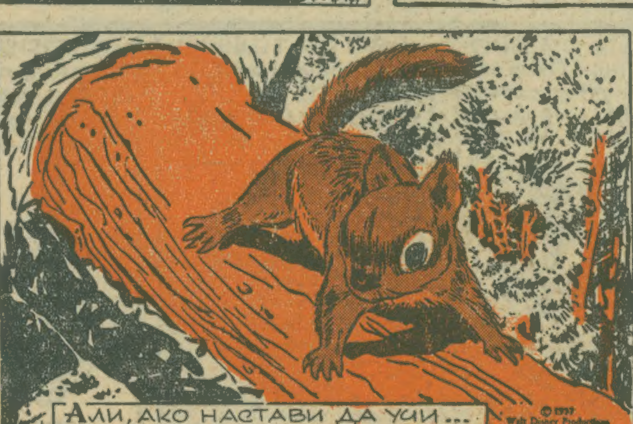

Боље да се љутите ви

Прича се да је некад у излогу једне кинеске радње стајало следеће обавештење:

Ви тражите робу на кредит.
Ми вам не дамо.
Ви се због тога љутите. —

Ви тражите робу на кредит,
Ми вам дамо.
Ви не плаћате.
Онда се ми љутимо.

Е, кад је тако, онда је боље да се ви љутите!

Бибер као бојни отров

Године 1532 Шпанци су напали Бразилију, али су браниоци дуже времена одолевали далеко надмоћнијем противнику. То су постигли на тај начин што су палили огромне гомиле зрна бибера, па је ветар разносио загушљиви дим у непријатељске ровове. Под дејством овог дима, опсађивачи су без престанка кијали и кашљали, а из очију су им текле сузе. То их је толико збунило да су најзад морали да се повуку и да чекају боље прилике.

Већа од Хеопсове

У Северној и Средњој Америци постоје две пирамиде које су веће и од највећих пирамида старог Египта. Једна од њих, која је три и по пута већа од

Хеопсове пирамиде, налази се код Козуле, у мексичкој провинцији Пуебла. Друга се диже у северном делу државе Илиноис, у САД.

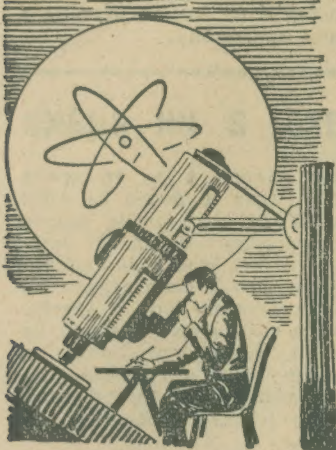
Невоља га припитомила...

Познато је да су се птице грабљивице од давних времена употребљавале за лов на разну дивљач, а за то су нарочито били погодни соколови. Ловци су их вежбали на разне начине. У околини Шибеника у прошлом веку, кад је тај спорт био у моди, то су чинили на овај начин. Ловац би ухватио младог сокола, засекао би му повијени кљун, па се соко, тако осакаћен, од тога времена не би више могао сам бринути за храну. Наиме, он мора да раскида храну, али пошто му је део кљуна за раскидање на тај начин уништен, он је стално упућен на човека, да му даје залогаје из руке. Невоља би га толико припитомила да су га људи пуштали да слободно лети, а он би се, чим огладни, вратио. Пошто није могао да раскида плен, морао је да га хвата канџама и да га целог преда ловцу, који би му као награду давао главу и утробу уловљене дивљачи.

МИКРОСКОП ЗА ФОТОГРАФИСАЊЕ АТОМА

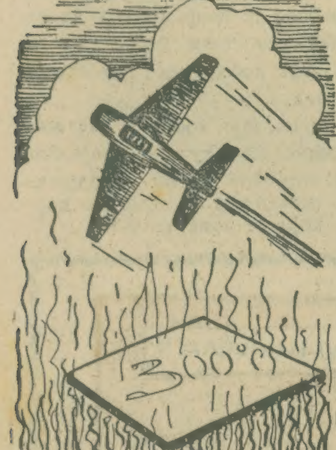
После пуних двадесет година рада, професору универзитета у Пенсилванији др Ервину Миверу пошло је за руком да на-

чини микроскоп уз чију помоћ се фотографишу атоми. Овај апарат увеличава посматрани предмет до 2,750.000 пута.

НОВА СМЕСА ЗА АВИОНЕ

У једној великој лабораторији за научна испитивања пронађена је нова смеса магнезијума и торијума. Крила и труп авиона начињени од ње неће трпети никакве промене услед трења с ваздухом, чак ни онда

кад се данашња максимална брзина авиона буде знатно повећала. Нови метал је за 30 от-сто лакши од смеске алуминијума и магнезијума. Ради пробе, хемичари су нову смесу држали сто дана на температури од 300 степени и за то време на њој нису примећене никакве промене.

ЏИНОВСКА СНАГА НЕВИДЉИВОГ АТОМА

Свима је познато како изгледа обична, рецимо авионска, бомба. Експлозив је у унутрашњости челичног оклопа, а на врху је упаљач који ударом о земљу или на неки други начин доводи до експлозије бомбе. Овакве бомбе се праве у свим величинама; од неколико килограма до неколико тона.

Како изгледа атомска бомба? Иако је то строго чувана тајна великих сила које је поседују, можемо, познајући принципе њеног деловања, добити сасвим реалну слику. Претходно ћемо се упознати с неким чињеницама без којих је разумевање њеног механизма отежано.

На првом месту, треба да знамо да је њен експлозив или један изотоп урана, такозвани уран-235, или један вештачки створени елемент са именом плутонијум-239. Ова два материјала, до којих се веома тешко долази и који су хиљадама пута скупљи од злата, у малим количинама су потпуно безопасна. Опасност наступа тек у тренутку кад се на окупу нађе одређена минимална количина, која се назива критичном масом. Величина ове критичне масе је такође тајна, али се сматра да није већа од двадесетак килограма урана-235 или плутонијума-239. Дакле, ако одједном на једно место саберемо тих двадесетак килограма, они ће сами од себе експлодирати.

Сада већ можемо замислити како бомба отприлике изгледа. Стручњаци сматрају да се она састоји од две полукугле од овог експлозива, од којих је свака мања од критичне масе, а у бомби се налазе на извесном растојању. Експлозија се изазива на тај начин што се полукугле нагло спајају, рецимо барутом који се налази иза једне од њих. Овим спајањем превазилази се критична маса и у том тренутку долази до распадања атома урана или плутонијума, при чему се ослобађа огромна енергија која је била затворена у језгрима ових атома.

КАКВО ЈЕ ДЕЈСТВО АТОМСКЕ БОМБЕ?

Експлозија атомске бомбе догађа се у веома кратком времену, које се мери милионитим деловима секунда. Језгро бомбе загрева се на више милиона степени, што далеко премашује чак и температуру Сунчеве површине, тако да се

сама бомба, с ближом околином, претвара у пару, ма од ког материјала се ти предмети састојали. Блесак се види на стотине километара. Ослобођена топлота пржи све живо у кругу пречника до два километра. Нагло загрејани ваздух руши све пред собом, а из језгра експлозије шири се смртоносно радиоактивно зрачење велике јачине. У небо се диже стуб дима и радиоактивне прашине, више од највиших облака.

Разорно дејство прве атомске бомбе упоређено је са снагом коју имају обичне бомбе, пуњене хемиским експлозивом. Многи се од нас сећају какво су дејство за време рата имале авионске бомбе од хиљаду килограма. Свака је била довољна да поруши неколико вишеспратница. А прва атомска бомба, коју данас „из милоште" називају беби-бомбом, имала је разорну снагу од 20.000 таквих бомби напуњених најјачим експлозивом, тринитротолуолом. Тако се данас створио појам, нова мера, такозвана килотона тринитротолуола (или ТНТ), што одговара хиљади тона овог експлозива. Прва бомба била је једна од најслабијих, док се данас праве експерименти с бомбама које су и хиљаду пута јаче, па је у употреби израз мегатона ТНТ, што значи милион тона хемиског експлозива.

КАКВИХ СВЕ ИМА БОМБИ?

Као што смо малопре поменули, атомски — или исправније: нуклеарни — експлозиви имају критичну масу испод које не могу да експлодирају. Према томе, не може се направити, рецимо, атомски пушчани метак или нешто слично; то мора да буде велико. Зато се такве бомбе могу пуштати само из авиона и помоћу великих ракета, или су за њих потребни топови веома великог калибра.

Можда вас ово чуди, јер количина од двадесет килограма ипак није тако велика. Но, треба знати да атомска бомба мора да има веома дебео оклоп. Без њега, приликом експлозије која се дешава такорећи тренутно, највећи део експлозива не би стигао да експлодира; пре тога би и сам био распршен у облику паре. Дебели оклоп држи, што је дуже могућно, нуклеарни експлозив на окупу.

Уранска и плутонијумска бомба заснивају се на распадању најтежих атома. Али, људи су пронашли и другу могућност: да не разграђују тешке атоме, већ да спајају лаке. Постоји могућност да се од два атома водоника, који је најлакши елемент у природи, сагради елемент хелијум и том приликом ослободи енергија. Тако је настала водонична или такозвана Н-бомба. О конструкцији ове бомбе познато је далеко мање, јер је њена тајна строже чувана. Ипак се зна да она не може сама да експлодира, већ је за то потребан упаљач који се састоји од обичне атомске бомбе. Што се тиче њене снаге, зна се да може да буде хиљадама пута већа од прве атомске бомбе.

КОЛИКУ СНАГУ ДАЈЕ НУКЛЕАРНИ ЕКСПЛОЗИВ?

Вратимо се на стару, уранску бомбу, направљену од изотопа урана-235. Рекли смо да је за једну бомбу потребна количина већа од десетак килограма. За поређење снаге која се крије у њој узмимо само један килограм овог тешког метала, коцку са ивицама од 3,8 см. У тој количини, која може комотно да стане у две кутије за шибице, конзервирана је снага која је равна:

- 2500 тона квалитетног угља;
- 20.000 тона најјачег хемиског експлозива тринитротолуола;
- раду 15 милиона радника у току од 8 часова.

Ово су подаци за потпуно искоришћење једног килограма У-235. Цифре су превелике да би се добила јаснија слика. Узмимо стога само један грам, количину која је мања од зрна бибера. Ево неких примера шта може да се уради:

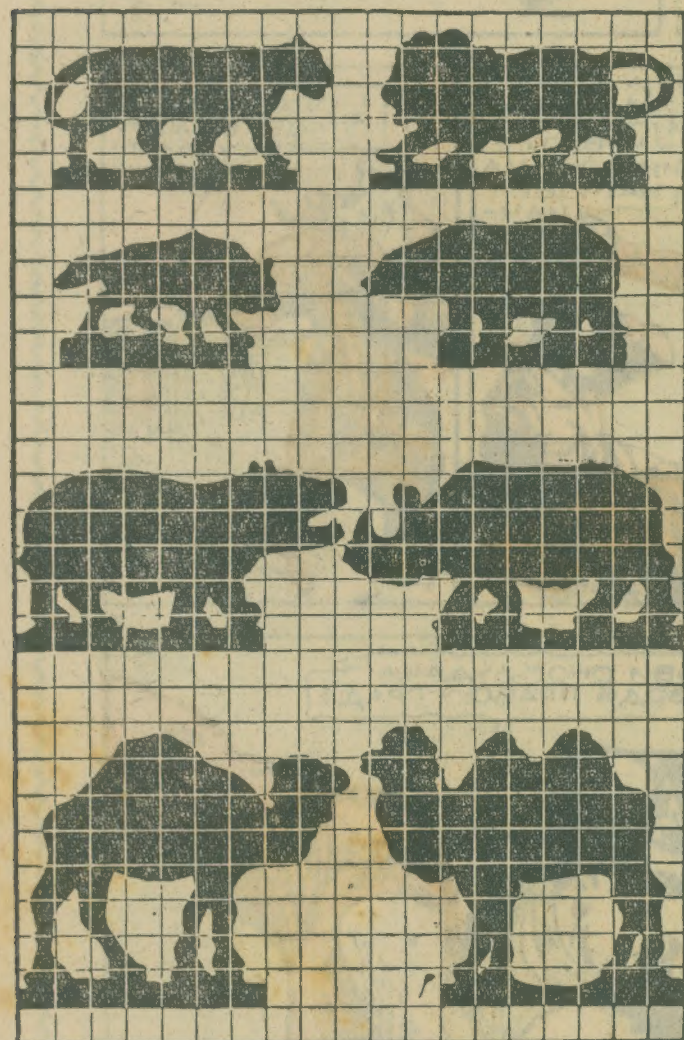
- решо средње величине могао би непрекидно да греје пет година;
- мањи путнички аутомобил могао би да се креће под пуним гасом 125 дана и притом три пута да обиђе Земљу по екватору;
- три пуна теретна воза могла би да се подигну на висину највишег врха на Земљи, Монт Евереста.

Према неким проценама, велике силе данас имају залиху од 30 до 50 хиљада нуклеарних бомби разних врста. Њихова укупна снага у најмању руку премашује за два пута енергију добијену од целокупног угља ископаног у свету за годину дана, а за 200 пута снагу свих хидроелектрана.

ИПАК, НЕ ПОСТОЈЕ САМО БОМБЕ

Овде смо приказали само снагу бомби које стоје по магацинима и чувају се за случај рата. Јасно је колика снага се може добити када би се ово гориво корисно употребило. Широм света научници се свим силама труде да нађу корисну употребу нуклеарног горива. Један од тих видова су нуклеарни реактори, у којима се ова снага ослобађа постепено, контролисано од стране човека. Специјални нуклеарни мотори већ дају погон електричним централама, подморницама и бродовима. Надајмо се да ће се добре стране нуклеарне енергије проширити и на друге људске делатности — да ће, например, омогућити човеку да постане господар свемира.

ЗА МАЛЕ ЦРТАЧЕ

Узмите цртаћу хартију и нацртајте квадратиће, али веће него на овој слици. После тога прецртајте све животиње које овде видите повлачећи у квадратићима линије као што је на нашем цртежу претстављено. То је за почетак.

РАДИОАКТИВНИ КОБАЛТ ПРОТИВ ИНСЕКАТА

Постоје неки мрави, слични термитима, који су врло опасни за дрво, макар оно било и најтврђе. Кад почну да га дубе и једу, не остављају га док га не претворе у прах. На тај начин биле су уништене главне греде-носачи у највећој британској цркви, катедрали св. Павла у Лондону, па у Вестминстерској цркви, а исту судбину доживео је и чувени брод „Викторија", на коме је погинуо ад-

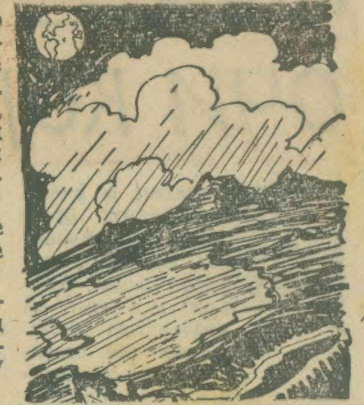
мирал Нелсон у Трафалгарској бици. Хемичари дуго нису могли да пронађу средство против ових инсеката. Тек недавно је откривено да гама-зраци које испушта радиоактивни кобалт 60 уништавају заметак у јајету ових инсеката и стерилизују одрасле. После толико штета које су људима причинили, најзад је дошао крај овим штеточинама.

НЕОБИЧАН ПУТ МЕТКА

Два лекара из Калифорније изнела су у једном медицинском часопису необичан случај „шетања" метка кроз лобању. Два дечака јурила су бициклима, један испред другог. У тренутку кад се онај први окренуо да погледа свога друга, овај је пао с бицикла и у том тренутку му опали пушка коју је носио преко леђа. Метак је погодио првог бициклисту у чело, с десне стране, прошао кроз мозак и зауставио се до зида лобање на левој страни. Дечака, старог осам година, однели су у болницу. После неколико часова, он је дошао свести. Одмах је добио антибиотике да би се спречила инфекција можданог ткива и из ране је извађено неколико кошчица. Пошто му је рана затворена, пуштен је из болнице, с препоруком да, кад хоће да спава, легне потрбушке, с лицем на јастуку, и да с времена на време протрља главу. Рендгенским снимањем у одређеним временским размацима показало се да метак иде лагано натраг кроз мозак, према месту уласка. После пет недеља, метак је био довољно близу улазне ране, тако да је лако могао бити извађен.

ЖИВОТ НА МАРСУ

Пошто се у току последње две године Марс налазио веома близу Земље, то су га, поред осталих, и совјетски астрономи пажљиво посматрали и сада се труде да изведу нове закључке о овој планети. Они подвлаче да је испитивање било скопчано с многим тешкоћама, јер је, као што се зна, Марсова површина стално скривена неком врстом магле или облаком прашине. При свем том, већина совјетских научника, а нарочито професор Тихонов, директор опсерваторије у Алма-Ати, закључила је да на Марсу по-

стоји извесно растиње, које се јако разликује од нашег. Поред тога, они су били у могућности да установе постојање воде, или бар влаге, као и падавине. Максимална температура креће се између 10 и 25 степени. Атмосфера се састоји од азота, угљене киселине и веома мало кисеоника. Није искључено да у доњим слојевима има нешто више кисеоника, али га ни тамо не може бити у већој количини. Из свег проучавања излази да, по свој прилици, биљке на Марсу дишу слично нашима.

Нов начин борбе против глодара

Откако зна за себе, човек се бори против разних глодара, у првом реду против пацова и мишева. Ове животиње су највећи непријатељи његове зрнасте хране. Клопке, хемиска средства, бактериолошки начин борбе — све је то у употреби али рат ни издалека није добијен. Чим се једна област очисти од ове напасти, у њу се одмах насељавају дошљаци и све почиње изнова.

Тражећи нове методе борбе,

лабораторија у Денверу, у америчкој држави Колорадо, постигла је несумњив успех. Она је створила материју у чији се раствор потапа семе пшенице, кукруза и других жита, тако да се око сваког зрна образује танак омотач. Кад се баци у земљу, облога му неће сметати да проклија. Она је нешкодљива за будућу биљку и за човека који ће се њеним плодом хранити, али миш који окуси такво семе одмах ће се „разболети", док ће се многи инсекти отровати. Такво семе заштићено је и од птица, као и од трулења.

КОЛИКО СТАЈЕ УРАН?

Доктор Стирс, члан Међународног фонда за развитак атомске индустрије, објавио је неке бројке у вези са ценом урана у свету. Руда у којој има 0,25% урана, или стручно речено у којој има 0,001487% урана 235, продавана је крајем 1956 године по цени од 20,75 долара, тј. 12.450 динара од тоне. Међутим, 90% концентрата урановог оксида, који садржи 0,535% урана стајао је 18.000 долара, што значи 10,400.000 динара од бруто тоне. Наравно, цена чистог урана је знатно већа, јер је процес прераде руде веома сложен и скупо стаје.

ОЧИ КОЈЕ СВЕ ВИДЕ, ПА ИПАК...

Лимузина је јурила муњевитом брзином. Када је човек за воланом угледао границу, успорио је вожњу, па се његова кола најзад зауставише пред царинском станицом. Хладан и спокојан, „шофер" је изишао из кола и сачекао да му прегледају пртљаг.

Цариници су пажљиво прегледали кров лимузине, простор око мотора, подигли седишта и поклопац одељења за алат. Ништа нису пронашли и пустили су возача да настави пут. А он, и даље миран, сео је поново за волан. Тек кад је мало одмакао, дао је пун гас. Лимузина се зачас изгубила. Трик је успео. Јер, у одељењу за алат налазио се комплетан прибор алата израђен од чисте платине и замотан у прљаво платно. Ко би у то посумњао...

То је само један метод савремених кријумчара, а кријумчари су познати од давних времена. Они обављају овај „посао" углавном ради личне користи, али има случајева кад је у питању и општа корист, као што је, например, кријумчарење оружја и другог за потребе своје земље у време рата. У својој бурној историји овакви кријумчари су, као некад гусари, за једну земљу били људи које треба прогонити и кажњавати, а за своју земљу патриоти. Овде ћемо изнети неколико случајева у којима се огледа довитљивост кријумчара који су радили за свој рачун. Ево још једног трика са аутомобилом:

*

Човек се прибрано спремао да крене даље, јер су на царини извршене све формалности. Али, један полицајац, посматрајући таблу с бројем да би кола унео у свој списак, примети да су на њој шрафови олабавили, а били су велики. Предусретљиво се сагнуо да их причврсти и на своје изненађење приметио да су веома тешки. Одмах је позвао цариника да скине таблу и они су зачас установили да је табла направљена од чистог злата. Била је тешка три килограма.

Послови кријумчара скопчани су с великим ризиком. Њихови методи су разнолики, а често веома компликовани. Чим се један трик открије, кријумчари га више не употребљавају и измишљају нови. Раније су кријумчари страну валуту обично преносили у коферима с двоструким дном, стављали су новац у празну тубу од пасте за зубе или у избушен сапун за бријање. Крај цариника је некад могао мирно да прође „љубитељ старих књига". Његови кофери били су пуни књига повезаних у кожу. Уствари, то је био кријумчар, који је новчанице носио скривене испод коже на корицама. Али, то су данас већ застарели трикови...

*

То је било једнога дана...

Контролни органи пажљиво су читали обавештење да ће неки трговац прокријумчарити разне драгоцености, па су пажљиво пратили сва лица која су прелазила границу, а још пажљивије им претресали ствари. Њихово вешто око мотрило је на све, а оштри поглед закачио би се за најмању ситницу. Ушли су у воз и напрегнуто радили, али све је било узалуд. Прегледали су једног трговца, али опет без успеха. Помислили су да је обавештење нека шала. Наједном, један цариник примети да је трговчева рука у гипсу.

— Шта вам је било? — упитао је он трговца.

— Ах, сломио сам је. — одговори трговац мрштећи се, али не због руке.

— Ко вам је руку ставио у гипс? — питао је даље цариник.

— Један професор, лекар...

Воз је одмах задржан, а цариник је телефоном позвао клинику на којој је тај професор радио.

— Не, овде тај човек уопште није био, — одговорили су му са клинике.

Сумња је била појачана. Одмах је позван службени лекар, који је скинуо гипс и констатовао да је рука била потпуно здрава. Али, између комада разбијеног гипса блистала су 23 крупна дијаманта.

*

Пре рата у Немачкој, док су нацисти тамо владали, многи су бежали из земље, али не само да спасу главу, него и да пренесу новац и драгоцености. Навешћемо два случаја.

Врата канцеларије јавног бележника у Берлину отворила су се и у собу је ушао лепо одевен човек. Претставио се и рекао:

— Ја сам архитект и хтео бих да код вас оставим свој тестамент.

— У реду, господине, — одговорио је бележник.

Посетилац му је на то предао велик и добро запечаћен коверат на коме је писало: „Отворити после моје смрти". Бележник је закључао коверат у касу.

Неколико недеља доцније, овај исти човек, посетио је немачког конзула у једном швајцарском граду и рекао му:

— Био сам код лекара и он је утврдио да сам тешко болестан, а и сам осећам да нећу дуго живети. Желео бих да изменим свој тестамент који сам оставио у Берлину код бележника. Немогућно ми је да тако далеко путујем, па бих вас молио да ми помогнете да ми се тестамент пошаље овамо.

Конзул је радо изишао усусрет човеку који се налазио „на прагу смрти". Службено је затражио тестамент и добио га. Уствари, у запечаћеном коверту није био тестамент, него пола милиона марака у страној валути.

*

Још је духовитији трик једног банкара, такође из тога времена. Наиме, нацистичке власти позвале су све оне који су се бавили кријумчарењем и рекли да ће им се казна опростити ако врате свој новац који су пребацили у иностранство. Банкар је одмах дошао и изјавио:

— Прокријумчарио сам 50.000 марака и оне се налазе у једној цириској банци...

— Лепо, — одговорио му је чиновник, — а сада дајте овлашћење да би новац могао да подигне наш тамошњи конзул.

— Радо бих то учинио, али новац је депонован тако да се само мени лично може предати. Ако желите, ја ћу отпутовати и новац донети.

Власти су пристале, али су с банкаром послале и једног детектива. На граници им нису правили тешкоће, па им чак ни кола нису прегледали, јер су цариници препознали службеника и ништа нису сумњали. Чим су стигли у Цирих, отишли су у банку, где је банкар затражио да му се изда његов новац.

— Овде никакав новац није депонован на ваше име, — одговорио је у чуду службеник.

— То је ужасно! — узвикнуо је банкар, вешто играјући своју улогу. — У том случају мени не остаје ништа друго него да изнова почнем живот, и то у овој земљи.

После те јадиковке, окренуо се детективу и рекао му:

— Морам да вам се извиним због овог непредвиђеног случаја. Ипак, новца имам толико да вам могу дати за повратак.

Детектив је био запањен, али ништа није посумњао. Примио је од банкара новац за повратак. Уствари, банкар је захваљујући пратњи детектива успео да пренесе све своје имање: пола милиона марака које је унапред био посакривао на разним местима у свом аутомобилу.

Није добро ни овако, а ни онако

Још као деца, слушали смо приче о добрим малим животињама како беже и крију се од великих, прождрљивих звери. Али, ова подела на добре и зле животиње има и други вид. Лисица се сматра зверком коју треба прогањати и убијати, а нико је не посматра као јединку која је потребна да би се одржала равнотежа у природи, јер она, поред корисних животиња, уништава и велик број штеточина. Прериски вук јесте крволочан, али се заборавља да би се без њега намножиле животиње које уништавају многе корисне биљке. У Аустралији није било зечева док их нису пренели из Европе. У новој средини они нису нашли своје природне непријатеље, па су се множили невероватном брзином, тако да су убрзо постали озбиљан проблем. Морао се пренети један вирус-проузроковач страшне зечје болести миксоматозе да би се стало на пут најезди зечева.

У америчком националном парку у Великом Кањону објављен је био рат зверима, да би се заштитили јелени. Истовремено је био забрањен лов на јелене. У току неких двадесет година убијена је 181 пума, 30 обичних и око 5.000 прериских курјака и 500 дивљих мачака. А за то време број јелена се попео од 4.000 на 100.000! Али, то је довело до пропасти парка. У зиму 1924 године јелени су обрстили све што је било зелено, па су чак гулили кору с дрвећа. После тога, парк је личио на право разбојиште, или на предео на који су пала јата скакаваца. Но, и поред тога, много јелена скапало је од глади.

Једини начин да се ово убудуће спречи био је тај да се престане с тамањењем дивљих звери и да се дозволи контролисан лов на јелене. Требало је више година да се опет успостави равнотежа и да парк добије свој првобитан изглед.

Не постоје добре и зле животиње. Све су оне подједнако потребне да би се одржала равнотежа у великом парку који се зове природа.

Шумски човек

ПО РОМАНУ Зена Греја

НАСТАВИЋЕ СЕ

Зашто кажемо.

МИЛИОН

Кад се, после двадесет и четири године путовања по Далеком Истоку, велики путник Марко Поло вратио у Венецију, он је, причајући о Кини и желећи да објасни да је становништво ове земље неизбројиво и

да су богатства и приходи кана на чијем је двору боравио огромни, постојећој речи „миле“ (хиљада) додао наставак за увеличавање „оне“ (као код нас, например: зграда-зградурина, књига-књижурина). Причањима Марка Пола људи су мало веровали, књигу коју је о својим путовањима написао називали су „Сабраним баснама“, а пред његову смрт наговарали су га да се одрекне „својих безбројних лажи“. Тек су каснији путници и истраживачи утврдили да је готово све оно што је Поло причао о далеким земљама било истинито. Али, његови савременици с неверицом су примали његове приче о Кини и реч „милионе“, која је изазивала потсмешљиве осмехе, постала је свуда позната, тако да је постепено ушла у свакодневни језик као ознака за хиљаду хиљада. Самог Марка Пола подругљиво су звали Марко-Милионе. Тај надимак толико се укоренио да се чак у једном званичном документу из 1305 године, заправо у једном решењу Великог савета, међу јемцима неког Венецијанца, помиње „благородни господин Марко Поло-Милионе“.

ПАСКВИЛА

Приликом раскопавања једне улице у Риму, у близини радње неког кројача Пасквила, или Пасквина (по неким изворима, то се догодило крај куће једног учите-

ља истог имена), био је у 15 веку нађен део једне античке мермерне статуе. На тој статуи, коју су поставили крај самог улаза у Пасквинову радњу, почели су ноћу да исписују, или да на њу лепе, актуелне политичке песмице и духовите стихове, уперене углавном против папе. Како је много касније било утврђено, аутор већине тих заједљивих стихова био је Пјетро Аретино, песник, комедиограф и даровит сатиричар. По месту где су се појавили, ти написи добили су назив „пасквинаде“. Кад су се слични стихови појавили на другим местима, и њих су стали називати пасквинадама или пасквинама. Реч „пасквина“ претворила се временом у „пасквилу“, што је касније постало синоним за клеветничке написе.

КАНДИДАТ

У старом Риму постојао је обичај по коме се сваки грађанин који је желео да заузме неку јавну службу јављао властима, које су одлучивале о избору, и претстављао се народу одевен у снежнобелу тогу.

Латински се бео, чист као снег, каже „кандидус“, док „кандидатус“ значи „одевен у бело рухо“. Та реч сачувала се све до данас, мада се обичај да се кандидати пред изборе појављују у белим оделима већ одавно изгубио.

Да ли знате?

ТОПЛИЈЕ НЕГО НА ПОВРШИНИ СУНЦА

У лабораторији за поморска испитивања у САД постигнута је температура неколико пута виша него што влада на површини Сунца. Да би се дошло до ове температуре, употребљено је промењљиво магнетско поље, како би се гас деутеријум одвојио од зидова цеви. Електрични удар постигнут је пражњењем између електрода високе волтаже у стакленој цеви у облику слова Т. Пошто је топлота, уствари, енергија атома у покрету, значи да су се у једном тренутку делићи гаса налазили у веома сложеном кретању, пошто је постигнута температура била близу 7.000 Целзијевих степени.

ПРЕЧИШЋАВАЊЕ МОРСКЕ ВОДЕ ПОМОЋУ СУНЦА

У израелском институту за технологију израђен је пројект за искоришћавање сунчане топлоте. Она ће, како се предвиђа, служити у три сврхе: за добијање топле воде, за сушење цереалија и за пречишћавање морске воде. Да би се све ово постигло, употребиће се један нов тип сунчаног грејача, за чији рад није потребно никакво гориво. Њиме ће се заменити стари типови, који су били знатно мањег капацитета.

НОВИ МЛАЗНИ МОТОРИ ЗА АВИОНЕ

За америчко ваздухопловство пројектован је нов тип млазног мотора, који се одликује малом тежином. Овај млазни мотор биће тежак само око 120 килограма, а моћи ће да развије потисну снагу од преко 1.000 „коња“. Сматра се да ово претставља крупан корак у смањењу тежине мотора и повећању ефикасности авионског погона.

ЛАКА, А ЕФИКАСНА

У војним лабораторијама у САД сада се усавршава једна нова врста гасне турбине, која ће бити погоднија од досадашњих дизелових или гасних мотора. Нова турбина биће тешка свега око 150 килограма, правиће 12.000 обртаја у минуту и имаће снагу од 170 до 280 коњских снага, према томе где буде радила. Пошто ће се одликовати равномерним радом, употребиће се углавном за погон динамомашина.

И ПТИЦЕ СУ ПРОБИРАЧИ

Један амерички ентомолог, проучавајући живот и обичаје птица, задржао се на начину на који оне бирају храну. Наиме, и поред тога што се птице претежно хране разним инсектима, не једу све птице све инсекте. Например, месо појединих лептирова непријатно је за извесну врсту птица. Чак, и гладна птица неће јести таквог лептира. То још није све. Ако се таквој птици принесе лептир који само личи на оне неукусне врсте, она ни њега неће појести, макар му месо било веома укусно.

ЗАНИМЉИВО

На идеју да се до Северног Пола стигне подводним бродом први је дошао честерски епископ Џон Вилкинс. Године 1648,

он је написао књигу у којој је једно поглавље носило наслов „О могућности изградње ковчега за пловидбу под водом. Тешкоће и користи таквог подухвата“.

Да стигне до Северног Пола помоћу подморнице, први је покушао Американац Херберт Вилкинс, директни потомак Џона Вилкинса. Он је, 5 августа 1931 године, кренуо из луке Берген према Северном Полу подморницом „Наутилус“. Међутим, стигао је само до 82 степена северне ширине, одакле је, због неког квара, морао да се врати.

ХЕМИКАЛИЈЕ ЗА ЗАШТИТУ СЛИКА

У Мелон-институту у Питсбургу начињен је раствор којим треба попрскати слике ако се жели да се заштите од зуба времена. Он истовремено одржава и лак којим су старе слике премазане. Испитивањима је утврђено да слике губе своју боју под утицајем ултравиолетних сунчаних зракова. Обично прозорско стакло одбија један део тих зракова, али они што прођу штетно утичу на лак и на саму слику. Танак слој овог раствора преко слике у стању је да упије ултравиолетне зраке и да на тај начин очува уметничко дело.

ИЗГУБИЛИ „САВЕЗНИКА“

У висинским крајевима Западне Вирџиније летос је пало веома мало кише. Ово је нанело знатне штете пољопривредницима, али је службеницима за убирање федералних такса причинило велику радост. Наиме, због суше, пресахли су сви потоци у тој покрајини, чиме су илегални произвођачи алкохолних пића лишени воде — свог главног савезника.

КОЈИ МЛАДУНЦИ БРЖЕ РАСТУ?

Један лекар из Колумбије дошао је до занимљивих открића у погледу одгајивања младих. Млади заморчићи који су у току растења додиривани рукама показивали су доцније већу отпорност од осталих. Овај лекар је поделио заморчиће у две групе. Животиње из прве групе сваког дана је узимао у руке и држао их три минута. То је трајало укупно 20 дана. После седам недеља, показало се да су млади из прве групе израсли много више од оних у другој. Сем тога, они су били много отпорнији и физички јачи.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

Да не оквасите прсте...

Ставите новчић у велик плитак тањир и налијте толико воде да прекрије новчић. Предложите гледаоцима да новчић подигну са дна тањира прстима, али да их не оквасе

На први поглед, овај задатак може изгледати неизводљив. Међутим, он је врло лак и решава се помоћу чаше и папира који гори. Упалите комад папира, ставите га, док још гори, у чашу са дном окренутим нагоре, а онда брзо изврните чашу и спустите је на тањир близу новчића. Папир ће се угасити, чаша ће се напунити белим димом, а затим ће се под њом скупити, сама од себе, сва вода из тањира. Новчић ће, наравно, остати где је и био. Након извесног времена, кад се осуши, моћи ћете га узети а да не овлажите прсте.

Уместо папира могу се употребити и шибице забодене у комад плуте, као што се види на нашој слици.

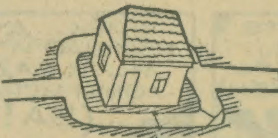
ВОДА У СИТУ

Ма како то чудно изгледало, вода се и у ситу може носити. Узмите сито које има 15 сантиметара у пречнику, са отворима од око један милиметар, и замочите његову мрежу у растопљен парафин. Затим сито извадите из парафина. Жица ће бити покривена парафинским слојем једва приметним за око. Сито је и даље остало сито; отвори нису запушени, што се може доказати ако се кроз који од њих провуче игла. Сада се у њему може носити вода. Треба је само опрезно налити, а сито чувати од потреса.

Како то да вода не прође кроз отворе на ситу? Објашњење је просто: вода не кваси парафин, те се преко отвора сита образују танке опне испупчене с једне стране које и држе воду.

Такво, парафином премазано сито можете такође ставити на воду и оно ће се одржати на њој.

Како је прешао?

Неки особењак станује у кући која је са свих страна опкољена четири метра широким јарком пуним воде. Једне вечери хтеде он да оде у оближње село да нешто купи, кад примети да на јарку нема мостића. Неко га је био однео. Тада он узе две даске дугачке тачно по четири метра и пребаци их тако згодно преко јарка да је без по муке прешао на другу страну.

Како је то урадио?

Ако не знате, погледајте слику и биће вам јасно.

Јесте ли добар посматрач?

Посматрајте краће време наш цртеж, па га онда покријте шаком и одговорите на следећа питања:

1) Каква је просторија претстављена на цртежу?

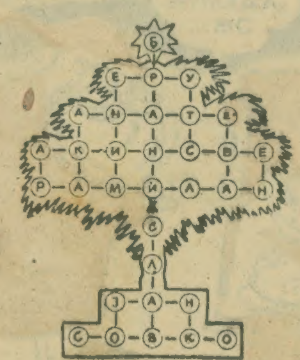
2) На чијем столу стоји чаша?

3) Да ли су панталоне на човеку пругасте или једнобојне?

4) Колико има столица?

Имена у кружићима

Идући од кружића до кружића, по цртицама које их спајају, прочитаћете 37 мушких и женских имена, наших и страних.

Јесте ли већ чули да...

... код северноамеричке врсте јелена, такозваних собова, и

мужјаци и женке имају рогове.

... минђуше које носе жене из неких племена у дубокој унутрашњости острва Суматре могу некад бити тешке и до три килограма. Оне се још од малена навикавају да на својим ушима носе толики терет.

... љуска нојевог јајета веома је глатка и сјајна као порцелан.

... морски пужеви голаћи прождиру од себе мање животиње-отровнице, упијају њихов отров без икаквих штетних последица, а затим се тим истим отровом користе за сопствену одбрану.

... електрон се окреће око језгра атома 150 милиона пута брже од елисе на авиону. За један секунд он начини толико обрта колико елиса за пет година.

... журналиста, назив за оне који пишу написе за јавно објављивање, настао је још крајем 17 века.

... преминулог поглавицу афричког племена Дондо његови саплеменици сахрањују умотаног у осамдесет великих поњава.

... глас уплашене веверице „дук-дук“ јасно се разликује од „гунђања“ које испушта кад је мало љута. Нарочиту радост или узбуђење веверица изражава звиждањем.

... прву гас-маску, разуме се веома примитивну, пронашао је 1875 године енглески хемичар Тендал, који је с тим својим изумом на лицу провео у једној јако задимљеној просторији више од једног часа.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

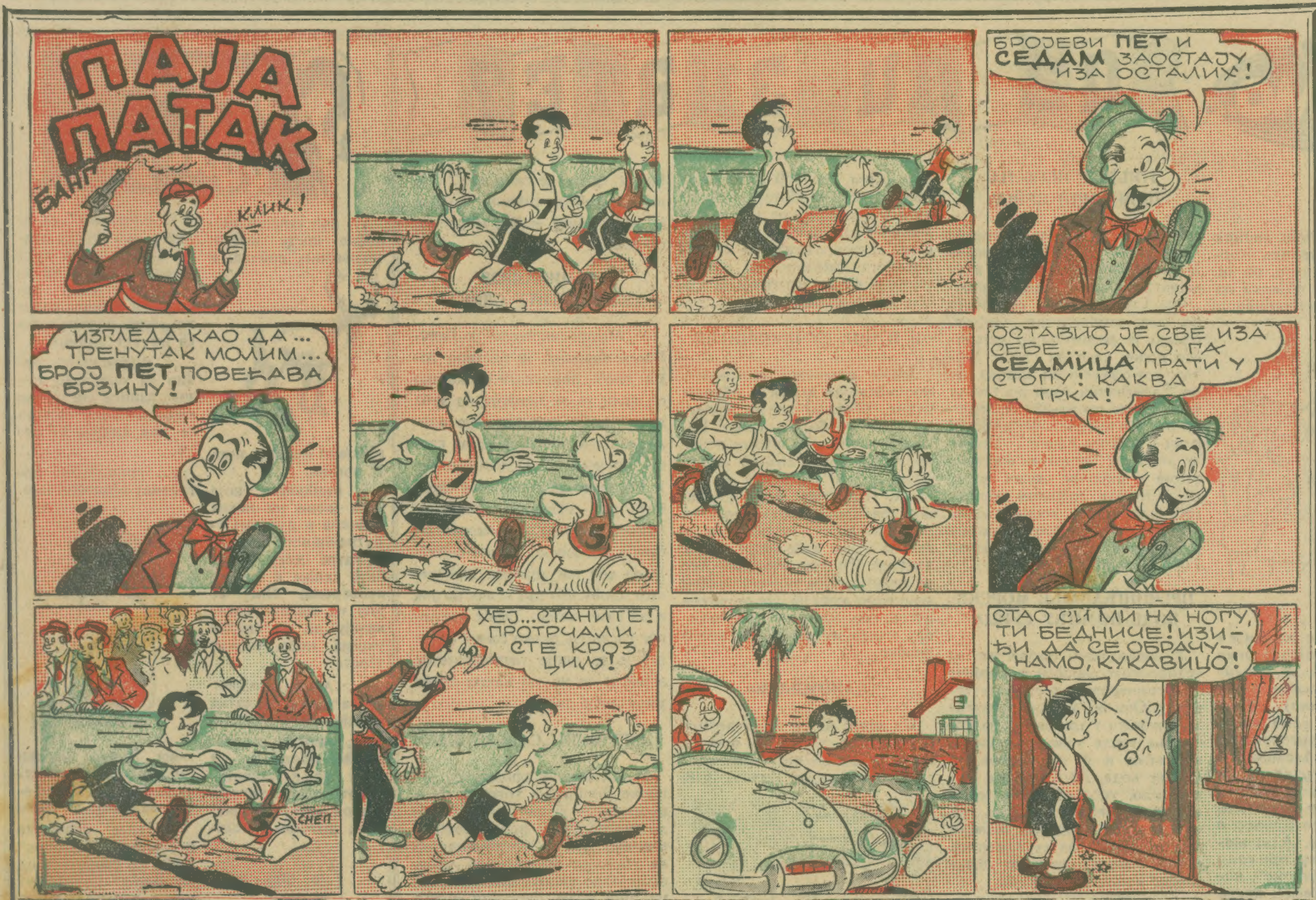
Водоравно: 1) младунче једне домаће животиње; 5) спартански законодавац; 7) музички инструмент; 8) место у Шведској; 10) староседеоци Балканског Полуострва; 12) иницијали нашег књижевника; 13) прост број; 15) мера за површину; 17) лирска песма; 19) личност из познатог омладинског романа „Борба за ватру“; 21) текстилна сировина; 22) чувени фудбалер, играо у тиму европског континента против Енглеске; 24) мушко име; 25) грчка богиња срџбе; 27) музичка лествица; 29) слово латинице; 30) мисао или идеја о којој се расправља; 32) узвик; 34) главна личност једног Гогољевог романа; 36) свеза; 38) земља (латински); 39) спроводник за примање радио-таласа; 41) некадашња црначка држава.

Усправно: 1) планина у Бугарској; 2) наша фабрика авиона; 3) хемиски знак за лутецијум; 4) епоха; 5) град у Француској; 6) шиб; 7) држава на Блиском Истоку; 9) оно што је најбоље, најодабраније, цвет нечега; 11) наша река; 14) зарези у виду прстенова који обавијају дорски капител; 16) наше место на прузи Љубљана — Трст; 18) велико језеро у Финској; 20) турски султан у време Косовске битке; 23) ритмичка игра; 24) душа (грчки); 26) Дизнијева јунакиња; 28) непрофесионалац; 31) борилиште; 33) немац; 35) папагај; 37) друга; 40) иницијали презимена и имена нашег комедиографа.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) Д(анијел) Д(ефо); 3) ниоб; 5) Пенџаб; 7) Бак; 8) Лео; 10) оса; 11) стан; 12) ру; 13) Киро; 14) спрема; 17) роло; 18) килери; 20) „Рога“; 21) те; 23) Арон; 24) лан; 25) сав; 26) око; 27) Болоња; 30) руда; 31) ка.

Усправно: 1) дин; 2) „Доџ“; 3) нека; 4) Балтимор; 5) пасус; 6) Беара; 7) бор; 9) оно; 11) скела; 15) приговор; 16) Ролан; 18) Кораб; 19) Итака; 20) Рас; 22) ено; 24) Лоња, 28) лук; 29) ода.

ЈАК РАЗЛОГ

Гаји се расклимао један зуб, али никако да се одлучи да га извади.

— Неће те много болети, а после тога бићеш потпуно миран, — уверава га Пата.

— Кад се вратиш од зубног лекара купићу ти трубу, — обећава Паја.

— Ако га извадиш, имаћеш један зуб мање да переш! — додаде Влаја.

ДОБРА ИДЕЈА

— А сад ћете по овом брвну прећи преко реке... — вели редитељ новом глумцу Паји Патку.

— Али, ако се брвно сломи? — вајка се Паја. — Нешто је много танко.

— Одлично! — узвикну редитељ одушевљено. — Удесићемо да се заиста сломи!

ЗАВРШИО У ЛОНЦУ

Шиља се распричао у друштву:

— Један мој рођак који живи у Африци послао ми је на поклон великог папагаја.

— Збиља? А је ли леп? — питају га присутне жене.

— Па... леп је био, само дозлабога тврд. Кувао се цео дан и опет се није могао сажвакати!

Који је ОДГОВОР тачан

ЗЛАТНА ХОРДА *постојала је у:*

- *другом веку*
- *деветом веку*
- *тринаестом веку*
- *шеснаестом веку*

ИСА *је:*

- *старогрчка колонија*
- *биљка*
- *поморска лука на Блиском Истоку*
- *врста копља*

ЈАЗИГИ *је:*

- *вођа Авара*
- *старо племе*
- *правни термин у време Турака*
- *зидине старог града у Македонији*

КАКАДУ *је:*

- *јапанско острво*
- *врста птице*
- *витешка игра*
- *шкољка*

ОДГОВОР

***ЗЛАТНА ХОРДА** (кипчачки ханат) је држава коју је половином 13 века основао татарски хан Бату, Џингис-ханов унук, у доњем току реке Волге, с престоницом Сарајем. Протезала се од дунавског ушћа до Туркестана и држала Русију под својом влашћу 237 година. После смрти Кучук-Мухамеда распала се на Астрахански, Казански, Кримски и Сибирски Ханат.*

***ИСА** је била грчка колонија на острву Вису. Основао ју је око 300 година пре наше ере сиракуски тиранин Дионисије Старији.*

***ЈАЗИГИ** је у Старом веку било номадско племе Сармата које је живело у степама северно од Црног Мора. Већ у првом веку наше ере било их је у Панонској Низији. Све до четвртог века водили су крваве ратове с римским царевима.*

***КАКАДУ** је род папагаја светлог, шареног перја. Имају ћубу на глави. Постојбина им је Аустралија, Филипини и острва у Океанији.*

Одговорни уредник Стојилько Стојиљковић, Београд, Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика“, штампарско-издавачко предузеће, Београд, Македонска 31. — Тек. рач. број 101-Т-935. Поштански фах 124. — Претплата за нашу земљу: годишња 900, полугодишња 450; за иностранство: годишња 1.200, полугодишња 600 динара. — Рукописи се не враћају.